

Nagy L. Éva

Nyaramnak alkonyán

Nagy L. Éva

**Nyaramnak
alkonyán**

Szerkesztette: B. Halasi Éva
Borító: Kertész Dávid fotója

Magánkiadás

PRINT 2000 Nyomda KFT.
Kecskemét, 2015

ISBN:

Nagy L. Éva

Nyaramnak alkonyán

Válogatott versek és írások
(2001–2015)

ELŐSZÓ

MEGCSONKOLT, VAGY MEGCSÓKOLT ÉLET?

Egyik írásával ellentétben, Nagy L. Éva teljes és megszentelt életet élt. Ugyan fizikailag már gyerekkorban megcsonkolták (édesapja korai halála után édesanyja agyongyötrött fejével nézett szembe a sínek közt), élete-lelke kilombosodott-gyümölcsozott (ha sikerek síneire — hál' Istennek — nem is került, ahogy versben panaszoja).

Ez a kötete számomra véglegesen szépnek tetszik, ahogy azt a japán mesterek elgondolták. Vallani a lényegről, és csak a lényegről, summázva létünk gyötrelmét-gyönyörűségét (a kettő ugyanaz). A versek példásan megválogatottak, koncentráltak, őszinték. Sallangmentesen vallanak az ellovaló nyárról, az öregség szomorú kísérteteiről, az örökös édeskeserű fájdalomról.

Köszönetet mond először is Istennek, majd áldozatos szereteteinek. Megható tisztsággal tér vissza-vissza a Természet szépségébe, megvigasztalva. Mégis e líra alapérzése a magány, sőt elhagyatottság. Az elmulasztott, ki nem mutatott szeretet, a holtig tartó perzselő lelkipurdalás. „Valamit nagyon elrontottam én” — zokogja háromszorosán. Nos, a kötet beteljesülése az lesz, hogy Éva ráébred, semmit se rontott el, s minden szeretett embertestvére vele maradt. Mert ezt érdemli, erre szolgált rá. Amiről a kötet következő, bővebb részei tanúskodnak.

Gyerekversei üdítően frissek, léleksimogatóak, éppen a gyermeki lélek gyújtópontjára hatnak. (Emlékszem, Hunor kisfiam milyen tartós mohósággal falta az ízesbűvös Éva — meséket — s nézegette a másik Éva, Halasi bravúrosan megejtő illusztrációit.)

Prózája — egyrészt — amennyiben önéletrajzi: könnye-
kig meghatja a nem-szeleverdi olvasót. Sűrűen csorgatja
a megélt-megszenvedett élet édes fájdalmát. Prózája —
másrészt — amennyiben az önzetlen szolgálat jegyében
másokat állít középpontba: asszonyanyásan gyöngéd,
gondoskodó, pontos, figyelmes, odaadó. Nem csak lelke-
sedni tud a másság mágiájában, hanem teljes szívből be-
fogadni és kincses bőkezűséggel ajándékozni a kevésből
(lásd: rodostói török testvérkapcsolatok, Makk-família).
Talán ott mond legszebbet önmagáról Éva, ahol önma-
gát meg se említi.

Interjúi részletesek, sokatmondóak, eleven érdeklő-
désből fakadnak. Ritkán éreztem azt más beszélgetés
olvastán, hogy a kérdező tényleg rettentően kíváncsi
a másik emberre. Odavetett kérdésre henye a válasz.
Évánál gyökeresen másként: valamit-valamiket nagyon
meg akar tudni. S úgy faggat, hogy magam is lerágom
a körmöm, vajon miféle válasz jön. Az ihletett kérdések
nyomán ihletettek, megnyílóak, revelálóak a válaszok is. (ld.
Bereznay, Ködöböcz, Ambrus)

Nagy L. Éva letette az asztalra életvitele összegzését.
Szeretetet esd és szeretetet szór valahány sora. Nem
megcsonkolt élet az övé, hanem megcsókolt.

Összevissza csókolta Isten!

Dr. Turai G. Kamil

Versek

Alkonyodó nyár

*fénylik arcomon
a napozó fél-közöny
tenyeremben
az utolsó kócos szél szalad
a fák között járva
zöld fürtök meglopva
vállam fölött suhanva
szelíden szalad a nyár
olyan közel jársz hozzám
hagyd hogy megérintselek
adj új erőt
új reményt békét
a szívembe
te vérző
alkonyodó nyár*

Öregedés

*remeg az éj
fuldoklik a hajnal
kezem fején duzzad
a munka átka
ujjaim között átfolyik
az életem magánya*

*pihenni tér a cél
nyilaim hegyei
elkoptak rég
vágy szunnyad
a párnám szegletén
tervek elvetélve
halva születve
jönnek a világra
öregség feszül
a szobám falára*

Tűztánc

*Tűztáncát járja a fény
kandallóm fészkében,
meleg, simogató,
pattogó dallam száll
a parázs méhéből.
Lángoló fa illata
járja át szobámat,
lopakodva lebeg,
terjed szerte széjjel,
ölelkezik csendben
az éj tengerével.
Fény és árnyék
vibrál az ablakon,
jégvirágok olvadoznak
az üveglapon.
Lecsordulnak csendben,
mint a fájó könnyek,
tűz-táncától ébredő
magányos szívemben.
A tűz ellobban,
felszáradnak a könnyek,
a meleg simogat,
átölel,
mint árvát az Isten.*

Hallgass meg, kérlek

*Hallgass meg, kérlek,
elmondom, mivé lett az élet...
Lidérces fények pásztázták szobám,
árnyként tágult a bogas félhomály.
Képek remegtek a falon, nem volt oltalom.
Lángoló léted méhéből tépett ki az élet,
gyolcs helyett pokróc lett ruhád,
hajnalok zokogtak bús szimfóniát...*

Hallgass meg, kérlek!

*Krisztus-kereszt a falon, szeméből könny pereg,
csordul a szuvas fára, a szoba falára,
fájdalom remeg a pókháló felett.
Nem takarítottam, régóta nincs erőm,
nincs ma már rend, se kívül se belül.*

*A pillanat rám fagyott,
mily' nagy a fájdalom hatalma...*

Hallgass meg, kérlek!

Amit rontottam, azt elrontottam végleg.

*A holdat leloptam neked az égről,
a napfényt is elcsaltam hozzád a rétről...
A szeretet, mi bennem élt, neked adtam.*

*Koldusként itt maradtam,
már Istennel is perben állok.*

*szeretetért nyüszíték,
de már nem kiáltok...*

*Sír szélén gondokba tekerten ülök,
várok... várok...*

*a végítélethez egyenes derékkal odaállok,
majd akkor ott...*

Megbocsátok.

A régi ház

*a régi ház ott áll
a vén falak némák
álmodoznak a hajnalok
motoz bent a jóság...
rácsba fogta szívem...
emlékek kazlából
kitépett valóság...
rongyos ruhám ködlepel
dohos illat árad
pókhálóba font vakolat
befedi a vállam...
felnyög az emlék
dudva verte fel az udvart...
összetörve komondorunk háza...*

*fülemben egy zene motoz...
rég álmodok temetője...
a mélységes csendből
egyszer csak felzokog...*

Majd

szobámban fény remeg
végig gondolom
mi gondom
még mindig veled
miért van
hogy emléked
vissza-visszatér
mint a széttépett
széltépett remény
Vivaldi zenéje
futkos a falon
a négy évszak
átsuhant az ablakon
megfáradt arcomon
a hit megpihent

a szavak mint kóbor kutyák
rám támadnak
cibálnak
húznak életre-halálra
majd magamra hagynak

örökös magányban

Talán

*kivérzett fák között
sír a magány
lelkem csapong
mint galambseregtől
tovaszállt madár
álmokat eldobva
álmokért kapkodva
életet mentő szóra várva
fáradt meggyötört arcomon
a vak gyűlölet szánt barázdát
testemre égett szavak
dübörögnek az éjben
értelmet ad
az értelmetlenségnek
alázat dac
elvetélt szeretet
sikong a szélben
talán egyszer eljön

a megbocsátás

isteni csendje*

Dermed

*fájdalmas tegnap
aranyhajú lánya
kerget az emlék
de már mindhiába
megbénult mozdulat
fülembe zárt szavak
látom eltorzult arcod
ahogyan reám
szakadt
kócos hajad
szemed eltakarja
vádoló szavaktól
szád véresre harapva
őrzöngő léted
vonaglik a napban
fáradt lelkem
szigetet keres
megcsonkolt fák között
dermed a csend*

Ne

*már-már elcsendesedve
— korbáccsal vert hajnal —
fulladoznak fényrögök
bujkál a fák között
a napsugár
kiszökik
a fodros fák fölött
csend van
hallgat az önvád
kimért sorsom reám égve
lelkem kivérezve kiégve
elbúvok
mint a lemenő nap
vérző bíbor fénye
ne lássa senki ne tudja senki
hogy fejem felett
sirályok köröznek
örökre*

Kitakart lélek

*kigombolt kabátban
vágok neki az éjnek
botorkálok
megszökött írásjelek
között kutatok ászok
nem mehetek lentebb
anyám itt van mellettem
félek*

*a h betű megvágta kezem
szorító kötés a seben
el ne vérezzen hitem
tékozló gyermek
csenevész álmok
utam vége felé járok
kigombolt kabátban
vágok neki az éjnek
pőre testem
ki-kivillan
lelkemig látnak
megérte így élnem
vérző sebemen
vihogtak végig
volt ki sajnált
volt ki megvetett
az írásjeleket
még mindig nem lelem
hol lehetnek
nem tudom*

*kigombolt kabátban
imámat mormolom*

Fájó szilánkok törmeléke

*Alkony-nászából születik a holnap,
minden éjem tövisverettel verik széjjel.
Hajnal sikolya éleszti a múltat,
búsan ébreszti lángjait a nap.*

*Gondolataimba martad léted.
Valóm nem hagy nyugodni,
míg gyászruhában tetszeleg az emlék.
Vétked felszakad bennem újra és újra,
s csak haldokol, ha levegőért kapkod
az ábránd múltja.*

*Kábulatból ébredek,
félve nyújtom vigyázó, két kezem.
Szőke hajad szálait
sem találom az ágyon,
elnyelt a tavasz, talán örökre.*

*Érzem egy fázós hajnalon,
rám zörgeted homályos ablakom...
De akkor már emlékek uralják otthonunk,
asztalon orvosság, vázában elszáradt virágok
vigyázzák
a csendet fájón...*

Magány

*füstszagú félhomály
égő cigaretta
sejtelmes fátyol
kimondhatatlan
szavaimmal
a csöndet vigyázom
falamra szegezi magát
a lélek
szívemben ül magányom*

Álom

*lidérc-lovagok jöttek értem
éjsötétben ...
lábam karom bilincsbe verve
lángot dobtak ősz fejemre
torkomba akáctöviseket
nyomtak megtapostak
szemgolyóm két tócsa
sáros tükre az égnek
álomból rázz fel
kérlek...
te aki tudod sorsomat
szabadíts meg*

Lelkem

*lelkemben haldoklik a vágy
koravén ütőerekben
a zsilip lassan zár
csodákat szakít ki magából a
reggel
pillámra tapad tétován
betakar eltakar elfed
hogy szemem senki ne lássa
szilánkokra tört a lét
lelkem mint kóbor eb
vánszorogva megy
a magány nyomába
nincs ki szánja*

belehajlik a félhomályba

Remélek

*párnám alól
oly régen kilopták az álmom
nem maradt más
csak gyilkos magányom
lábamra béklyó vetve
számból a szó kirekesztve
eltemetve
arcomon szétfolyó alázat
nem kell több szó
nem kell magyarázat
nekünk menni kell
előre szépen
ahogy a fény
virágot bont a réten
megérezni hogy még élhetünk
nem
nem tévedhetünk
én még remélek...*

*Hitet
és
Hazát*

Mi ez?

*ajkamat a halál csókolja
szétrágott nyelvemen
a szó már elapadt
fáj a holdas éj
nyöszörög a hajnal
zakatol a vonat
nyögve ér célba
vágtyakat húz maga után
fele kifosztva elrabolva
a sínek ismét sikongnak
a hang
mint repesz
szívembe fúródik
tébolyt kergetve
futok*

*nyögök
kifeszülök
lebénul
kezem
lábam
mi ez
emlékek
vagy átkok*

Oldódás tört időben

*Szétporladt idő,
eltörpült percek
ujjaim közül
lassan kiperegnek.
Rakosgatnám
össze apró szemcséit,
de már nem lehet,
mert a fény
kopogtat az árnyon,
s a zúzmarák is
olvadnak a fákon.*

Tisztán látni

*mi szent dolog
látni magad
bűnökben
hazugságban
vallatni lelked mélyét
mi volt szent
mi volt vétek*

*anyád ajkán édes mosoly
apád kezén duzzadt erek
homlokukon felhők gyűltek
rájuk ültek ott lakoztak
várták mindig a másnapot
jött is lassan majd elfutott
gonddá fagyott édes álmok
lélegzetté váló szavak
sikongó éji látomások
vérrögöcskék
megdermedtek
útját állták az életnek*

*mi szent dolog
látni magad
porszemnyi léted
keserű édes
csillagösvényen*

kerget a végzet

Várakozás

*rongyos ruhában jár a tél
az avar még nevet
cipőnk talpán visszük
a reá tapadt
szennyeket*

*ágak és gallyak letördelve
siratják a hervadást
foszló idő mellbimbóján
rágcsálják az elmúlást
szél cipel
hótól duzzadt felleget
káromkodik
eget veret*

*csikorgó hideg szaladj hát némán
borítsd be lepellel az eget
fagyos kezek motozzátok
a gémberedett leveleket*

*ti mocskos utak
fekete enyészet
szakadjon rátok jéglepel
hó-csillagok hulljatok némán
takarjátok el az üszkösödött
őszí eget*

Kiáltok

*feszülnek izmaim
de mégis
mint a fákon
és a hervadt orgonákon
átsüt rajtam a szél
éjszakáim
rászáradtak önmagamra
sebeim kitakarva
s a könnyeim
peregnek mint az átok
és kiáltok
de jó annak
kit az ég megáldott*

Egyedül

*egyedül
várok a templomi harangra
mint űzött vad
búvok a bokorba
egyedül
gyáva vagyok és félek
ha nem hallja senki
füttyörések
egyedül
büszke vagyok
és magányos
mint kedvüket vesztett
utcalányok
egyedül
én vagyok
kit kivertek
lobog a nyár

és én didergek*

Álmok

*mily' messzire láttok
kiterített lelkem
üszkösödő lábbal
porig tapostátok
kitagadott
a rongyos szél is
mely éjszakákon verdesi
a csonttá fagyott ágat
kopogtat ablakomon
a várakozó bánat
nyújtom a kezem
kergetem a vágyat
ujjaim közt át csorog
a fájdalmas bánat
tántorog az éj
mintha részeg lenne
pedig csak az álmok
szédelegnek benne
álmok-álmok
felétek kiáltok
segítsetek
vinni a keresztem
amit Isten
reám vésett
nem álom ez*

valóság

ítélet

Egy őszi nap

*hideg van
ősz jár a fák alatt
az öreg tölgy szíve is
majd megszakadt
mert a madarak
elszöktek róla
elmentek
hosszú vándorútra*

*mintha elázott kényeket
hajigálna hozzám a nap
a fény bágyadtan csorgott
rám ragadt*

*a szél erkélyemre
vonszolta a faleveleket
csak tétován néztem
nem tudtam mit tegyek
a napsugár kidugta fejét
a felhők mögül
— meglesett —
furcsamód: örültem
mikor kinevetett*

Ostoros jegenyék

*meleg szél fúj
át- meg átjárják a fákat
ostoros rongyos jegenyék
innának belőle
sorban állnak
kiket kitagadott az ég
a fény
korbácsolt az álom
fölégetett a fagy
végigsuhintva a tájon
kik minden télen megcsalódva
dideregtek
hóviharban s minden éjben
fulladt nappalon
szemet vetettek önmagukkal
ostoros fák rongyos jegenyék
más meleg szívből isznak
s ha meghozza a szél az estét
koccintanak a csillagokkal*

Tudom

*a fagyos föld
még most is lelkemen ül
az égen ismét
varjúsereg repül
verdesnek szárnyaikkal
úgy mint réges-régen
tudom
hogy ők voltak
igen ők voltak itt
akkor is
azon a télen
sorsom bábeli szekere
azóta kínok között halad
néma csendben is
hallom hangodat
érezem erős kezed
ahogy megfogja kezem
oh te átkozott világ
miért nem vagy velem

drága édesapám*

Drága nagyanyó

*szíjat hasít a szél
az öreg fákból
lobog a levelek
rongyos kacagánya
rád gondolok
én a haszontalan árva*

*sápadt bíbor
napsugarak szaladnak
ma sírod felett
könnyem pereg
szólítalak
de hogy is kapnék
feleletet...*

*arcod előtttem lebeg
homlokodon
látom a jelet
melyet
a teremtés
örömcillagai
véstek rá
itt vagy bennem
lépteimmel mozdulsz
szívemben dobbansz
örök fénnyel
fároszként világítasz
az éjsötétben
hogy biztos partot érjek
életem cseppnyi
szigetére
lobog a levelek
rongyos kacagánya
nyögnek az ágak
kapaszkodnak a gyökerek
emléked dobol
fájdalmas ütemet*

Álmaimba vissza-visszatér

*amikor lelkemre telepszik
a bánat képlékeny leple
gondolataim mint
ereszkedő pára
lassan szétterülnek
az esti félhomályban
vacogó fogaim közt
megreked az imám
szemem megtört fényén
könnycsepp ragyog át
remegő kezemben
rózsafüzér simul
az éj nyoszolyáján
az álom reám borul
pillámra ül
mint bogár a zöldre
érezem hogy megfogott
már megint
tudom mindörökre
testem görcsbe rándul
kínoz az álom
csapdosva repül
kavarog szerte
a mozdony sípol
sínek sikolya
kegyetlen
acélos hangjuktól
a föld is megremeg...
a pillanat jégbe fagy
a vonat alatt Anyám...
zokogva ébredek
ez nem álom volt
ez megtörtént
Anyám
mért tetted ezt velem*

Pali bátyám emlékére

*ma ismét
a temetőben imádkozom érted
köröttem kísértet-fák
kérgi foszlanak
felsikolt egy-egy virágcsokor
földszagú galambok repdesnek
szívem csodáért remeg
bárcsak megfognád kezem
a fák is velem sírnak
e fojtott fényben
az úton mellettünk
párás testű lovak
vonszolják életem szekerét*

Elbújtál

(eltávozott barátomnak)

*ne ne tedd ezt velem
szíved dobbanását úgyis meglelem
elmentél*

*nem az nem lehet
hiszen csak véled volt
teljes életem*

*nem én nem hiszem
miért hagy el mindenki
mint fát az őszülő levél
amely lehull a földre
és betakarja a*

*hóból font szemfedél
ne ne tedd ezt velem*

*ez átok
vagy csak
végzetem*

*mindenki elhagy
akit szeretek*

*ne ne tedd ezt velem
úgysem hiszem
szíved dobbanását úgyis meglelem*

Istenem

*a szám félkörívére tapadt
az éjszakák didergése
a tiltás jégverése
a könnyek keserű íze
a köznapok szigorúsága
a hétköznapiak magánya
a tört szárnyú madár
segélykérő hívogatása
kitárt könyörgő karjaimmal
zsoltárainnal
így jövök hozzád
zuhanok hozzád
Istenem*

Kérdőjel

*kérdőjel az egész életed
felelnél szólalnál de nem teheted
kérdőjel csak egy írásjel
mely előtt egy mondat meglapul
talán hogy miért fáj a szív a lélek
minden hajnalon
miért van az hogy a válasz
kicsorbult szádhoz ragad
miért van az hogy a fagyos föld
szívedhez tapad
miért van az hogy erősnek látszol
mint Góliát pedig gyenge vagy
mint a megsebzett madár
miért van az hogy az igazság elsuhan melletted
tudod jól és mégis engeded
miért van az hogy aki elment
vissza-visszajár és megfogja kezedet egy hűvös éj-
szakán
miért van az hogy nem tudsz megbocsátani
talán azért
mert
ember vagy
a megbocsátás joga az Istené*

Jaj

*jaj ha már csak
a frissen sült
kenyér héja
melegít
jaj ha átsüvíít
rajtad a szél
jaj hiába van várad
ha nem véd meg
jaj ha szívedben
csordultig a bánat
jaj ha kiáltanál
de nincs ki meghallja
jaj ha éjszakáidon
virraszt a bánat
jó lenne kevesebb
kín több öröm
mely átjárja a házad
süvíítő szél helyett
szellő mely simogat
legyen álmod
arról ami nincs
és kérjed mindig Istent ... segíts*

Halálos kőkeresztek

*ha megállsz...
fehér halálos kőkeresztek
merednek az utak mellett
árva jelei az elmúlt életnek
szépségnek szerelemnek
fehér halálos kőkeresztek
némán faragottan dermedten
fehér halálos kőkeresztek
őrzik az álmokat vágyakat
iszonyatát az életnek
fehér halálos kőkeresztek
fájdalomtól meggyötörten
az utak mentén lesik az eget
idegen hajts előttük fejet
mondj el egy imát
ha megállsz
ha netán megállsz
egy percre*

Ilyenkor...

*ilyenkor alkonyat tájt
a megtérés szekerére ülve
lelkemben megdicsőülve
erjedő bor szagát
hozza felém a szél
folyton az emlékek
madarai hullnak elém
az örömök fényképei
megsárgultak
fájdalmas szentek a falon
kik nem tudtak
titeket megvédeni
megmenteni
sem megváltani
és így
én egyedül várom
a döcögő szekér jövetelének neszét
soha többé nem akarom fogni
senkinek a kezét*

Kedvesem...

*már messze vagy tőlem
az éjszakák bugyraiban
fortyog bennem a kín
bilincsbe zárva
megtörve meggyalázva
azt mondtad egyszer
tudd meg másoknak mit érsz
mikor hogyan kik értékelnek
igen ezt én jól tudom
meggyötörnek
büntelenek bűnbe esnek
bűnösök megtisztulni igyekeznek
de vannak kik szeretnek
hívogató szájú
jaj hangú
büszke testű
erős léptő férfiak
táncra perdülnek
a magány hegedűje pedig
játssza a szerelemsírató zenét*

Önvizsgálat

*Korán reggel meditálok.
Mi mozgatja a világot?
Porból fogant porszem élet,
van felelet, miért élek?
Mit csinálok, milyen vagyok,
hogyan telnek el a napok?
Mi ébreszti fel a Napot,
és a csillag miért ragyog?
Miért éppen ilyen vagyok,
szeretetre miért vágyom?
Véletlen, vagy kézben hordom,
mi alakítja a sorsom?
Szép csendesen meditálok,
válaszra már nem is várok.
A Jóisten segít nekem,
minden percben itt van velem.
Lelkem ma már ezért nyugodt,
megbecsülök minden napot.
Megköszönöm, amit kapok,
azt, hogy éppen EMBER vagyok.*

Bogárnyi fénnnyel

*Muzsikál a tücsök,
részeg, ledér ma az este,
imbolyogva jár a fény,
lépésed követve.
Csendben követ téged,
mint tolvaj a társát,
háta mögött oson,
nehogy mások lássák.
Fény kellene, fény, fény,
e bűnös világnak,
az élet színpadán
ripacskodó, gőgös
statisztáknak.
Muzsikál a tücsök,
néki van még lelke,
s a szentjánosbogár
világít felette.
Én is botorkálok,
a sötét éjszakába,
egy kis fényt szeretnék
vinni e világba.*

Jeges eső

*Jégcseppek
táncolnak a tetőn,
majd
lassan vízzé ölelkeznek,
villámok
cikázó fényében
csatornába gyűlnek.
Lefolyik
a víz az utca kövére,
csendesen
szivárog földnek belsejébe.
Olyan ez,
mint egy jól megkomponált zene,
hallgatod,
és a szíved sajdul bele.*

Lehetnék

*Lehetnék
szomjazó földnek az eső,
szarvasnak,
őznek, gyenge legelő.
Erdőknek fája,
hársnak virága,
égi madárként
felhők sirálya.
Gyermek dala,
írisznek illata,
kék tengernek
hullámszó taraja.
Csillag-csillogás,
Napnak mosolya,
kráterek mélye,
Földnek moraja.
Hegyek orma,
szeleknek zúgása,
bukó-füzes
nádas susogása.
Lehetnék én
az életben bármi,
(de) nem akarok más,
csak EMBER lenni.*

Episztola Faludy Györgyhöz

*A Parnasszus hegyén
babérkoszorúkra lertél,
és Te így a költők
nagy királya lettél.
Szelíd szavakkal
tereled a lelket,
pedig nem vagy Te
megváltó, sem felkent.
Szavad selyem,
mint víztükör,
simogató, kedves.
Villonnak világa is
általad lett teljes.
Égő fároszként
világítasz a vak homályban,
hogy a hajótöröttek
bizton partot érjenek.
Te azt teszed,
mit mások csak szeretnének,
mit mások
még nem is remélnek.
Nem tűrsz el magadon
béklyót s bilincset.
Birtoklod a szellem szabadságát,
a legnagyobb kincset!*

Jövendölés

*Ma semmi nem elég.
Mit adhat még az ég?
Megfakul lassan minden,
a múlt és perc-varázs.
Mert telhetetlen a test ...
torz a lélek.
Készülődik lassan
egy nagy földindulás.*

Flaszteros

*Borostás és gyűrött arca
életbarázdákkal szántva.
Szemében vibrál méla bú,
keserű, csendes, halk szavú.
Széltől cserzett eres kezek
szelíden felém intenek,
kezében a Flaszter újság,
abba' sok-sok nyomorúság.
Gyűrött lapok, gyűrött évek.*
— *Hölgyem, én már nem remélek,
flasztert rovom egész napon,
már csak ez a feladatom.
Hátam mögött ötvenhat év,
a nyomorból kijut elég.
Diplomám is van ám, kérem,
volt családom, feleségem.
Kertes házam is volt nékem,
még is elcsúsztam a jégen.
Feleségem cserbenhagyott,
két gyerekem hazát váltott.*
*Nincsen munkám, nincs kenyerem,
itt vergődök a flaszteren.
Már leírtak, elkapáltak,
jaj de sokszor megaláztak.
Rendszerváltás padlóra tett,
már munkát sem remélhetek.*
*Drága hölgyem... szépen kérem,
vegyen egy újságot tőlem!*
— *Megveszem hát ezt a lapot,
sajnos munkát nem adhatok.
Versemmel őt megsiratom,
és a Flasztert olvasgatom.*

Túl a mindenén

*A fáj sóhajából fátylat sző a szél.
Visszhangzó szavaim szédülnek a mába,
gondnak sejtelve susog a ködös éjszakába.
Rám dermed a holnap, az éj sem mesél,
valamit nagyon elrontottam én!
Kérésem az ürességben tátong,
a tisztelet sárban nyivákol.
Függöny redőin tapad a megbékélt gondolat.
Alkalmi süketek laknak a házamban, hazámban,
és gondfűzért feszítenek lelkem ablakára!
Rám dermed a holnap, az éj sem mesél,
valamit nagyon elrontottam én.
Vak téboly, rongyosra beszélt szavak,
a sebekből mart vádak. Nem kell több magyarázat!
Magamba roskadok, bele is halhatok,
mint a nincstelen senki!
S míg rám fagy a holnap,
egy könnyebb éj mesél, hogy valamit,
valamit nagyon elrontottam én*

Mondd miért?

*Mondd, miért is gömbölyű a Föld,
érezed-e, hogy nyugtató a zöld?
Mondd, miért is göröngyös az út,
miért van az, hogy kiszárad a kút?*

*Hová vezet a kanyargós út,
meddig kísért még engem a múlt?
Hegyek csúcsán, felhőben járnék,
búvó patakkal mélybe szállnék.*

*Egyszer én sínen is lehetnék,
de ijesztenek vakvágányok.
Sirályok sírnak a fejem felett,
mint torz hangú csalogányok.*

Elmúlás

*a szavaknak
nincs értelme
a szívünknek
sincs félelme
lelkünk
majd felszáll talán
testünk
pihenésre vár
a megtett
utunk végén
az Isten tárt karokkal vár*

Majd ott leszek

*Meghalok... akkor is veletek leszek.
Majd beköltözöm én a kéklő égbe,
Megtaláltok engem zöldellő rétben.
Rám találtok májusi napsugárban,
S ott leszek én patakcsobogásban.
Ott lesztek velem örök álmaimban,
Veletek leszek fent a csillagokban.
Arcotokat simítom selymes széllel,
Hulló hópehelyként visszaérkezem
A patyolatfehér szikrázó télben.
Ott leszek mindenben,
a tavasz dalában,
az új sarjadásban, búzavetésben,
érlelő nyárban, aratók dalában,
ősz lombhullásban,
új bor mámorában.
Egy falat kenyérben, forrás vizében.
napsugár fényében, éjnek tengerében.
Gondoljatok majd rám, ha dalol a szél,
Ha elhervad a virág, ha üzen a tél.
Benne leszek én fűben és a fában,
Az emlékekben, a versek sorában.*

Verses mesék

Kutya-mese

*Kutyákról szól most a mesém.
Hallgasd meg hát, kis Emesém!
Nagyi mesél képes könyvből,
uszkárról, a kutyahölgyről.*

*Uszkár Csöpi csinos kutya,
nyakán piros a masnija.
Szőre fényes, feje kerek,
a ház előtt kint tekereg.*

*Épp arra járt Uszkár Oszkár,
póráz végén, úgy szaladgál,
jól megnézi csinos Csöpit,
udvarolgat neki kicsit.*

*Barátkoznak és csaholnak
kutya módra nyalakodnak.
Addig-addig huncutkodtak,
a pórázba gabalyodtak.*

Erdei vigadalom

*Erdőszélén áll a bál,
ezer tücsök muzsikál.
Róka járja rókatáncot,
fácánkakas a fácánost.*

*Maci billeg lassú polkát,
vaddisznók a csárdást ropják.
A nyuszik is keringőznek,
közbe' közbe' kergetőznek.*

*Palotást jár negyven szarka.
Jaj, de billeg mindnek farka!
Kacsák járnak kacsatáncot,
gerlék búgnak víg románcot.*

*Ott bokázik Szarvas Tóni,
el kell a nótáját húzni.
Megremegteti a hangját,
így hívogatja párját.*

*Elöl táncol Szarvas Olga,
mellette a két kis borja.
Jönnek az állatok sorba,
süni billeg egy bokorban.*

*Fülesbagoly totyogóst jár,
odvas fának száraz gallyán.
Fajdkakas a dürgőst járja,
berzenkedik három párja.*

*Hattyúk fátyoltáncot járnak,
őzikék is elbokáznak.
Tangót jár két mosómedve,
a borzoknak is jó a kedve.*

*Békaconcert, tücsökHzene,
Ne fájjon ma senki feje!
Ilyen ez a vigadalom,
Az erdei sokadalom.*

Borka boszorka

*Megy a szekér nagy zörögve,
négy bús ökör húzza nyögve.
Bakon ül egy vén boszorka,
rezes orrú öreg Borka.*

*A nagyapó észreveszi,
ki a borát ízlelgeti.
Kezében egy csorba bögre,
ezzel lépett a küszöbre.*

*Rálépett egy papucsszögre,
papucsát a szög átbökte.
Nagyot jajdult az apóka,
gúnyolta a vén boszorka.*

*Boros bögre hullt kezéből,
kifolyt a bor a bögréből,
bele rúgott hát mérgéből.
Elege lett az egészből.*

*Káromkodott, ostort fogott,
ökrös szekér után futott.
Ahogy futott az apóka,
vigyorgott a vén boszorka.*

*Villámot szórt háta mögé,
felhő szállott feje fölé.
Megbotlott az egyik ökre,
szekér borult a gödörbe.*

*Boszorka a nyakát szegte,
így ért véget ez az este.
Az apóka jót kacagott,
aztán vígan iszogatott.*

Gombamese

*Egyszer künn az erdőn jártam,
gondold csak el, hogy mit láttam:
óriási piros gombát,
nyújtogatta fehér nyakát.*

*Gombánknak nyílt nagy kalapja,
kicsi ajtó volt ám rajta.
A gombában egy anyóka,
félrebillent őszes kontya.*

*Kötögetett az anyóka,
mellette egy pici róka.
Villámgyorsan járt a keze,
róka-kézben volt egy kefe.*

*A kefével suvickolta
cipőjét, mert bepiszkolta.
Így éltek ők nyáron, télen,
gomba-lakban, künn a réten.*

*Amíg én ott nézelődtem,
bagoly repült el felettem.
Forgatta nagy, kerek szemét,
nem látott még ily eseményt.*

*Majd ha künn jársz tarka réten,
eszedbe jut, mit meséltem.
Keresd meg a piros gombát,
ott nyújtja ő karcsú nyakát.*

A barna medve meg a méhek

*Amikor az erdőn jártam,
Képzeljétek, hogy mit láttam.
Fent ültem egy tölgyfaágon,
Gondold csak, el kisbarátom.*

*Ahogy a makkokat szedtem,
Szajkó szállott el feledtem.
Pletykás szajkó erdő őre,
Mit is jelez, mit mondd csőre?*

*A jelzésre körülnéztem,
És a tisztáson fent éppen
Ballagott egy barnamedve,
Látszott rajta jó a kedve.*

*Lépes mézet szopogatott,
Két mancsában nagydarabot.
Körüldongták kicsi méhek,
Siratták a lopott mézet.*

*Csípték, szúrták barna mackót,
Még sem hallottam a jaj szót,
Mert vastag a nagy bundája,
Nem érte át méh fullánkja.*

*Reá sem hederített a medve,
Nagyon meg volt elégedve.
Ám egy szemfüles kis méhe
Orrára szállt, ez lett vége.*

*Vége lett ám a jó kedvnek,
Orrba szúrták mérges méhek.
És egy méhecske fullánkja
Bent szakadt az orr lyukába.*

*Ordított és orrát fújta,
Még a mézet is eldobta.
Ám az orra egye dagadt,
Fájó feje majd széthasadt.*

*Parázsként égett az orra,
Mit csináljon, hová dugja?
Így lépett a kis patakba,
Orrát dugta hús habokba.*

Prózai írások

Megcsonkolt élet

Azon a napon, amikor a nap sugarai feketére festették az eget, korán ébredtem. Ez a nap az egész életemet, léteimet, gondolkodásmódomat, cselekedeteimet mindörökre meghatározta földi életem során.

Pedig akkor igazán aludhattam volna, hiszen nyári szünet volt az iskolában, eljött végre a vakáció ideje, amelyet minden gyermek nagyon-nagyon várt.

Szörnyű álmaim voltak: futottam, futottam, mert egy szovjet lánctálcas el akart taposni. Az ingem a verítéktől rám tapadt, a szám a szárazságtól kicserepesedett, a szívem pedig olyan gyorsan dobogott, mint amikor az indiánok verik dobjaikat, ha ősi táncaikat járják.

Tehát már az ébredésem, az álmaim is eltértek a megszokottól. Rémálom, szörnyű ébredés, így indult a nap, melynek iszonyatos vége lett.

Ma sem tudom, hogy honnan jött ez az álomkép. Ugyan közel laktunk a szovjet laktanyához, de soha nem bántottak minket a katonák. Két éves voltam '56-ban, és én még tíz évesen sem tudtam, hogy miért is voltak szomszédjaink a szovjetek. Részévé váltak az életünknek. Jöttek, mindig el akartak adni valamit. Végül már egész jól megértettem őket, a nyelvüknek ismerete nem volt hátrány az iskolában sem. Nálunk a családban a politikáról soha nem esett szó, vagy legalábbis előttem nem.

Édesanyánk halovány arccal ült a konyhában, remegő kezében füstölt a cigaretta, másik kezével pedig a már régen kihűlt kávéját kevergette. Szemei a semmibe révedtek, és láttam, hogy a szép, barna szeme gödreiben könnycseppek ültek. Ahogy ma visszagondolok, most sem tudom megmondani, hogy miért nem öleltem meg, miért nem mondtam el soha neki, hogy őt is nagyon szeretem és, hogy talán én még jobban aggódom édesapáért, mint ő.

Édesapám volt számomra a minden, a szeretet, béke, biztonság, becsület, tisztesség, jószág, józanság — mindaz, amely egy gyermek fejlődésének zálogai kell, hogy legyenek.

Az igazi szeretetet mind-mind apámtól kaptam, és neki is adtam vissza, talán százszorosan. Lehet, éreztem, hogy az idő nagyon rövid, amit mi együtt tölthetünk itt ezen a Földön.

Bárcsak hasonló sugallat jött volna édesanyámnál is, mert akkor nem mardosna még ma is az a tudat, hogy talán én is felelős vagyok a haláláért, ha el tudtam volna neki mondani, hogy őt is nagyon szeretem. Talán még ma is élne!?

Ennél szörnyűbb érzés nincs az ember életében, és bármilyen hosszú életem is lesz, soha nem tudok megbékélni önmagammal, a keresztemet egy életen át kell cipelnem. A lelkemet pedig az önvád mardossa, hogy talán másképp is történhetett volna.

Nem szóltunk egymáshoz, mindketten tudtuk, hogy nagyon nagy a tét ezen a napon.

Szüleink fiatalon kötöttek házasságot, az egyik bátyám már meg is nősült tizennyolc évesen, de már a másiknak is komoly kapcsolata volt. Szüleink boldog, kiegyensúlyozott házasságban éltek, soha nem hallottam őket még vitatkozni sem. Anyám a háztartást vezette, édesapám egy nagyvállalatnál vezető beosztásban dolgozott, egészen a betegségéig.

Édesapámat előző nap műtötték Kaposváron. Tüdőbeteg volt. Mobil telefon abban az időben nem is volt, legalább is én nem tudtam róla, de még hálózati sem, ahol mi laktunk, a város külterületén – szőlők, nagytábla kukoricás és ameddig a szem ellátott, búzatábla volt a közvetlen szomszédunk.

Rendbe szedtem magamat, kimentem az udvarba, amely tele volt eperszemekkel, és már jöttek is rá a szemtelen legyek. Két malackánkat kiengedtem az ólból, és ők rövid időn belül feltakarították az udvart. Egy kicsit ugyan megtúrták az eperfánk tövét, ekkor gyorsan bezavartam őket az ólba, és hozzáfogtam az udvar seperéséhez. Közben Kántor, a gyönyörű, okos németjuhász kutyánk iszonyatos ugatásba kezdett, mert idegent látott befelé jönni a bejárón, igen, egy egyenruhás ember közeledett, táviratot hozott.

— Édesanyám, édesanyám — kiabáltam a konyha felé.
Ő kitántorgott a kiskapunkhoz, ahol elébe nyomta a postás egy könyv félét, és az ujjával odabökött.

— Kérem, itt írjon alá! — igen, ilyen felszólító módon mondta.

Az én drága anyám, aki igen olvasott asszony volt, a szomszédoknak kérvényeket írt, mindenkinek segített eligazodni a hivatalos ügyek rejtelmeiben, még ma sem tudom, hogy hogyan tudta leírni a nevét, hiszen ő már akkor tudta, hogy ez a távirat mit is rejthet.

Feltépte a táviratot, és iszonyatos zokogásba kezdett, és azt mondogatta sikoltozva:

— Miért hagytál itt, miért hagytál itt, miért hagytál itt?

Tövig engedte körmeit a léckerítésünkbe, úgy markolta, úgy kapaszkodott, lábai roskadoztak.

Tudom, én egy percre megmerevedtem, nem bújtam hozzá, nem vigasztaltam, elszaladtam, mindent megértettem, akkor úgy éreztem, hogy az én fájdalmam sokkal nagyobb, mint az övé. Hiába is próbálok visszaemlékezni, hogy kik jöttek hozzánk, hogy vigaszt nyújtsanak számunkra, ki szólt a szomszédoknak, rokonoknak — azt hiszem, én valamiféle sokkot kaphattam.

Nem tudom, nem emlékszem semmire, csak az ágyamban zokogtam, mindaddig, míg az én drága testvérem, Pali bátyám magához nem ölelt erős karjaival — mint ahogy édesapám tette —, velem együtt zokogott, és azt mondogatta:

— Ne félj, hugi, míg engem látsz...!

Mennyi idő telhetett el, míg bátyám Budapestről hazaérkezett, nem tudom, már nem is számít, nincs jelentősége, de könnyeim még akkor sem apadtak ki, mert tengernyi könny kísérté mérhetetlen fájdalmamat

Nem tudom, hogy hogyan teltek el a temetésig a napok vagy hetek, mire zárt koporsóban hazahozták édesapámat. Nem emlékszem semmire, mert ezek épp úgy kiestek az emlékezetemből, mint még oly sok más, amelyre illenék emlékezni.

A temetés viszont igen mély nyomot hagyott bennem. Nagyon sokan eljöttek édesapámat elbúcsúztatni e földi világtól. Ezáltal még inkább megerősödött bennem az a

gondolat, hogy a világon nekem volt a legjobb, a legdrágább édesapám, akit mindenki tisztelt és szeretett.

A rengeteg koszorú, a keserves sírások, zokogások — még ma is hallom, és az arany betűk a koporsón az „Élt 40 évet” örök vésetként belefeszültek a lelkembe.

Ezek után hogyan is teltek napjaink? Szótlanul, szomorúan, nagyon keservesen. Rémálmok gyötörtek szinte minden éjen, de nem tudtam, nem is akartam elmondani senkinek. Bármilyen keservesek is voltak azok az álmok, azok az enyémekek voltak, és senkivel nem akartam megosztani. Ugyan nem is emlékszem rá, hogy valaki is kíváncsi lett volna az érzéseimre vagy gondolataimra. Nem tudom, hogy a 60-as években hogyan állt, vagy legalább is mennyire volt fejlett a gyermeki lélek gyógyítása, ma már biztos vagyok abban, hogy orvosra lett volna már akkor szükségem.

Alig telt el egy pár hónap, Ferkó bátyám megnősült, mert így illet, ugyanis jött a gyerek. Anyám egyre keskenyebb lett, egyre többet sírt. Még akkor sem értettem, hogy mért, hiszen az én fájdalmam sokkal nagyobb, mint az övé, legalább is így gondoltam, azt éreztem, mintha a fél oldalam lebénult volna, vagy levágták volna a fél karomat, elrabolták álmaimat. Talán mindez, ha meg is történik, elviselhetőbb lett volna számomra, mint édesapám elvesztése, hiánya.

Kín és keserűség között múltak el a napok. Gyűlöltem az egész világot! Utáltam Ica sógornőmet, mert kilestem a személyigazolványából, hogy már volt házasságon kívüli gyermeke, csak meghalt. Utáltam, mert leszedte a fánkról a gyümölcsöt és eldugta előlünk, mivel ott laktak nálunk. A fák még fiatalok voltak, apám ültette őket, mi meg lestük, vártuk az első termést. Kétkilónyi termés lehetett csak rajtuk, de nagyon fájt édesanyámnak és nekem is, hogy hogyan lehet ennyire önző, még ha terhes is.

Utáltam a bátyámat, mert egyre inkább ivott, és édesanyámmal egyre gorombábban viselkedett.

Utáltam iskolába járni és tanulni, és fájt, hogy egyetlen tanárom sem veszi észre, hogy itt valami nagy baj történhetett, mert valami igen megváltozott e körül a gyerek körül. Bár lehet, hogy édesanyám elmondta ta-

náiraiknak, de nem hiszem, nem gondolom. A tanáraim olyan hidegek voltak, mint a jégcsap, amely lelógott télen kisházunk ereszerő! Ilyenek is maradtak mindvégig: hidegek, ridegek, az emberi érzéseket nem osztották ki számukra a diploma mellé.

Majd később — amikor már édesanyám is meghalt — volt egy tanárnő, aki engem nem is tanított, egy szünetben odajött hozzám, és azt mondta:

— Hallottam, hogy édesanyád is meghalt, ha bármilyen problémád van, nyugodtan gyere hozzám, bármiben segítek.

Több mint negyvenöt év telt el azóta, amikor ismét megláttam és megismertem Márta nénit! Már bizonyára nyolcvan éven túl lehet, ám szinte olyannak láttam, mint akkor, ott a folyosón, mintha nem is öregedett volna. A Jóisten megjutalmazta őt ezzel a szép korral, és kitudja még, hogy mennyivel.

Bizonyára nem csak hozzám, hanem más emberekhez is volt egy-két emberséges szava élete során. Mert ő PEDAGÓGUS volt, igen, csupa nagybetűvel.

Édesanyám elkezdett dolgozni, mert bizonyára szükségünk volt a pénzre. Egy nyári napon észrevettem, mint ha egy kicsit jobb kedve lenne, elment a fodrászhoz is, és egy szép, kockás szoknyát vett magának.

Másnap az egyik munkatársnője ébresztett.

— Te gyermek, nem tudod, hogy hol van az édesanyád? — kiabált befelé.

— Hogyne tudnám, hiszen nagyon korán elment dolgozni — válaszoltam.

— Igen, tudom, mert bejött, és úgy köpenyben eltűnt, még a sarki újságárus is látta, hogy felpattant a kerékpárjára, és ebbe az irányba hajtott el — hadarta Julika néném.

Ekkor a vasúti sínek felé néztem, és arra lettem figyelmes, hogy ott áll a Szegedről induló gyorsvonat. Igen, mert a házunktól nem messzire futottak a sínek, amelytől igen zajosak voltak az éjszakáink is, de megszoktuk.

Elkezdtem futni, ahogyan csak bírtam, mire odaértem,

mindent megértettem, és azon nyomban felnőtté váltam. Nem tudom, hogy ki vagy kik kaptak el, amikor felismerem a kerítésnek támasztott kerékpárt, és megláttam a fehér köpenyt, igen a hófehér köpenyét és külön, a sínek között anyám fejét.

Eszeveszett ordításba kezdtem, de innen már nem emlékszem semmire, egészen odáig, míg ismét meg nem érkeztek Pali bátyámék Budapestről.

Jött a temetés, és anyám arca örökre ráégett szívemre. Nyitott koporsója volt. A fejét, gondolom, visszavarrták a helyére, de a sebhelyeket a fél arcáról nem tüntették el, melyeket, azt hiszem, az idegszálak rángatózása okozott a sínek közötti kövön. Hát igen, és a koporsón az arany betűk, mint édesapámnál, csak egy számmal kevesebb írva reá: „Élt 39 évet”

Édesanyám búcsúlevelét még ma is őrizgetem, amelyben nem vádolt senkit, csak a bocsánatunkat kéri, hogy elhagy minket, mert nem tud apánk nélkül élni, és nagyszüleimre bízta felnevelésemet.

Egy év sem telt el, és így maradtam egyedül, árván, megcsonkoltan, mint a madár, amelynek tövig vágják a szárnyait, hogy el ne repüljön. Nem hogy repülni, de még felkelni, menni sem volt jártányi erőm sem.

A szívem a lelkem összetört egy egész életre, fájó égő sebek mardosták az egész lényemet, már nem csak az én drága apám pótolhatatlan hiánya, hanem az önvád is, amelyet anyám miatt éreztem és érzek, mindörökre míg élek.

Mindig az a gondolat foglalkoztat, hogy ha engem más természettel áldott volna meg az ég, hogy könnyebben ki tudnám, vagy tudtam volna mutatni szeretetemet, talán egészen másképpen fordul életem szekere.

Pedig óriási szeretet és szeretetigény búvik meg bennem, de nagyon kevés embernek tudtam és tudom a mai napig kimondani, hogy szeretem, mert úgy gondolom, hogy ezt hiába mondjuk, ezt éreznie kell szeretteinknek, barátainknak, embertársainknak.

Egy ölelés, egy mosoly, egy kézfogás, egy pillantásunk mind-mind helyettünk beszél. Hiszen gondoljunk csak

a süket-néma embertársainkra, micsoda szeretet feszül lelkükben, és tudják, érzik, hogy mennyire szeretik őket, vagy mi éppen úgy érezzük az ő szeretetüket, pedig egy szó sem jön ki a szájukból. Talán ezért is mondják azt, hogy a szem a lélek tükre, igen a szemeink is olyanok mintha beszélni tudnának, vagy legalább is a legtöbb embernek ilyen a tekintete.

Tehát így szakadt vége gondtalan gyermekkoromnak, tele fájdalommal, kétségekkel, önváddal. De örök hálával tartozom nagymamámnak, aki hívó ember lévén az Isten felé terelgetett, és a hit adott erőt, hogy míg élek, és megpróbálok erőt sugallni embertársaimnak, nekik, akik ugyan úgy hordják, cipelik keresztjeiket, mint én.

Tudom, nagyon kevés az igazán boldog ember a Földön, vagy ha ma boldog, lehet, hogy holnap már boldogtalan, mert életünket fények és árnyak kísérik végig, hogy éppen melyik mikor és kit érint meg, azt csak a Jóisten tudhatja. Kinek mennyit és milyen próbatételeket kell még kiállnia, ezt sem tudhatjuk, de azt hiszem, hogy ez így is van rendjén.

Barátság határok nélkül 1.

Kilenc évvel ezelőtt még szorgos áruházzvezetőként láttam el teendőimet, amikor egy napon bejött az irodámba Sugár Gyuri barátunk. Ő akkor a Napsugár Szabadidősport Egyesület elnöke volt. Vidáman megkérdezte tőlem, hogy elmennék-e vele Törökországba.

Gyuri elmesélte nekem, hogy a Csiperó nevű nemzetközi fesztiválon megismerkedett két hölgygel: az egyik Neslihan Gurcanlar, a másik Nursen Erken, a Török Szeretetszolgálat tiszteletbeli elnöke. Ez utóbbi hölgy egyébként Erdogan Erken konzul úr felesége. Rodostóban (Tekirdagban) élnek, és a házaspár kiválóan beszél magyarul. Felajánlották Gyurinak, hogy a nyár folyamán szívesen vendégül látnának egy kecskeméti húsfőcsoporthoz testvérvárosi kapcsolatunk keretében.

Gyuri szervezői zsenialitásának meg sem kottyant ez a feladat, pedig nem volt egyszerű dolog. Az ingyen nyaralás sokaknak tetszett volna, de a következő évben viszonzoznunk kellett a törökök vendéglátását idehaza. Gyuri nagyszerű ember volt, jó sakkozó, kiváló szervező és igazi jó barát! Mindig a közösségért dolgozott! Őszre is szedte a kis csapatot, és út közben valamennyien megismerkedtünk egymással. Segítségre volt a finom kecskeméti barackpálinka, no meg a magyar nóta is. A hosszú úton úgy bedagadtak és elgémberedtek a lábaink, hogy alig tudtunk felállni és kiszállni a buszból. (Nem, nem a pálinka okozta!) Ezért a következő utazáskor már a repülőt választottuk. Az sokkal kényelmesebb!

Amikor megérkeztünk a szállodánkhoz, olyan fogadtatásban volt részünk, hogy azt soha nem fogjuk elfelejteni. Mintha már jártunk volna ott, és a kedves rokonok tárt karokkal vártak, öleltek, csókoltak bennünket. Másnap reggel a Rákóczi Múzeum látogatása volt a cél, ahol a meglepetés erejével hatott, hogy a múzeum igazgatója, Ali Kabul szinte anyanyelvi szintű magyarsággal mutatta be a Rákóczi-émlékeket. Elhelyeztük a megemlékezés koszorúját, és elénekeltük a himnuszunkat.

A következő nagy meglepetés a tenger partján lévő emlékparkban ért minket, ahol felfedeztük dr. Szécsi Gábornak, Kecskemét város akkori polgármesterének bronztáblába vésett nevét a testvérvárosi emlékezés fájánál. Ezen kívül számos magyar és erdélyi vonatkozású fafaragást, szobrot és emléktáblát tekintettünk meg. Nagyon jó érzés töltött el minket, hogy ez a török város milyen testvéri szeretettel őrzi a magyar emlékeket.

Beszélgetéseink során felelevenedtek a török néppel kapcsolatos történelmi emlékeink, különös tekintettel a kuruc korra, Thökölyre és a Rákóczi-szabadságharcra. Török barátaink nagyon jól ismerik a magyar történelmet, Petőfi költészetét, Kossuth Lajos nemzeti nagyságát, és elmondták, hogy számos magyar '48-as bujdosót fogadott be az országuk.

Az esti vacsoránál kölcsönösen szebbnél szebb nemzeti jellegű ajándéktárgyakkal leptük meg egymást. Kellemes török zene mellett, étellel bőségesen megrakott asztalunkon a két nemzet kis zászlai gyönyörködtettek bennünket. A török és magyar dalok felváltva hangzottak fel az éjszakában, majd táncra perdült a közel ötvenfős baráti társaság.

A legemlékezetesebb látnivalók Isztambulban vártak ránk: Ayasofya, Kék Mecset, Topkapi, Sarayi, Nagybazár. Felejthetetlen volt a Boszporusz – Aranyszarv-öbölben a sétahajózás, valamint II. Mehmed nyári palotájának meglátogatása is. Láttuk Trója ősi romjait és a legendás faló szimbolizált másolatát.

Vendégül látott minket Rodostó polgármestere, vacsorát adott számunkra a város rendőrkapitánya, a szomszéd város polgármestere pedig a saját hajójára invitált bennünket egy piknikre, este viszont a klubjában látott minket vendégül. Két év múlva úgy fogadtak bennünket újra, mint jó barátokat. Megnéztük hogyan élnek falun az emberek, és ők is szívélyesen megvendégeltek minket az otthonukban. Egy csodálatos hetet töltöttünk Törökországban. Fájó búcsút vettünk a vendéglátóinktól, mert nagyon megszerettük egymást. De tudtuk, hogy egy év múlva újra találkozhatunk. Javában integettünk a busz ablakán, amikor arra lettünk figyelmesek, hogy elébünk

vágódik szirénázva egy rendőrautó, az ablakot lehúzza egy rendőr... Nem volt ő más, mint a város rendőrparrancsnoka, aki integetve és a szirénát bekapcsolva egészen a város határáig vezetett minket, így búcsúztatott. Mindenkinék legalább ilyen nagyszerű törökországi utazást kívánok, ilyen fantasztikus vendéglátókkal.

Barátság határok nélkül 2.

Az előző részben elmeséltem, hogy hogyan kezdődött a török-magyar barátság a Tekirdag Török Szeretetszolgálat és a kecskeméti Napsugár Szabadidősport Egyesület között, amelyet drága barátunk, Sugár Gyuri vezetett. A hazafelé vezető úton mindannyian a csodálatos törökországi élményeinket próbáltuk lelkünkben elraktározni, és azon gondolkodtunk, hogyan fogjuk a sok-sok kedvességet viszonzni. Hiszen nekünk nincs tengerpartunk, sem magántulajdonban lévő halászhajónk. Hová, merre is vigyük el kedves török barátainkat?

Aztán minden nagyon jól sikerült. A megérkezésük estéje felejthetetlen maradt valamennyiünk számára. Kecskemét patinás főterén találkoztunk török barátainkkal. Aki nem járt még itt, el sem tudja képzelni, milyen gyönyörű, harmonikus látványt nyújt régi épületeivel, hatalmas méretével. Itt nagy levegőt vehet az ember, van élettere. No és a templomok! Micsoda békességben megfér itt a református templom, a katolikus Nagytemplom vagy Öreg templom, a Barátok temploma, a zsinagóga, aztán a görögkeleti egyház temploma a szép ikonjaival és kissé odébb a Piaristák temploma. Az egész teret a 115 éves Városháza uralja, vele szemben pedig Kossuth Lajos szobra mutatja a kecskemétieknek a helyes utat. Messziről, a tér túlsó oldaláról ide látszik a volt zsinagóga hagymakupolás épülete, amely most a Tudomány és Technika Háza, szemben vele pedig a csodálatos, szecessziós stílusú Cifrapalota, amely múzeumi kiállítóhely.

A főtér tulajdonképpen Kecskemét szíve. Jó nagy szíve van neki, tágas, világos, épp úgy, mint az itt lakóknak. Ez nem is egy tér, hanem három. A Szabadság tér 280 méter hosszan nyújtózkodik, 120 méter széles. Két oldalról, a Városháza előtt odasimul hozzá a Széchenyi tér és a Kosuth tér. Ott találkoznak.

Nos, mi is ott találkoztunk a tér közepén a csobogónál a török barátainkkal. Itt nagy meglepetés érte őket, mivel egy régi ismerős várt rájuk: Farkas Gábor, az Európa Jövője Egyesület elnöke, akivel az elmúlt évben megbarátkoztak. Köszöntötte a csoportot, pezsgőt bontottunk, és akkor megszólalt az éjszakában Szabó Sándor tárogatója, aki kuruc nótákat csalogatott elő a hangszeréből. Fel is melegítette a szívünket annyira, hogy könnyet csalt a szemünkbe.

Másnap reggel a Városházán fogadták a csoportot. A díszterem a történelmi freskóival mindenkit lenyűgözött. Majd az SOS Gyermekfaluba vezetett az utunk, ahol a faluvezető nagy szeretettel fogadott minket. Mi már korábban ismertük egymást, hiszen első mesekönyvemet úgy adattam ki, hogy az ország összes SOS falujában élő gyermek kapjon belőle. Szívügyem a falu lakóinak élete, így természetes volt őket említenem, amikor török barátaink megkérdezték tőlem, kin tudnának segíteni Kecskeméten.

A következő nap reggeli után útra keltünk. Kunszálláson a Polyák Pékséghez vártak minket. Amint barátaink kifelé néztek az autóbusz ablakán, egyszer csak nagy moraj, török szavak az ajkakon, és látom, hogy a szemgödröcskéik megtelnek könnyekkel, és egymásnak mutatnak valamit az ablakon a távolba. Egy magas oszlopon kitűzve a magyar és a török zászló! Kedves vendégváró meglepetés volt ez!

Megérkezésünk után megtekinthettük az üzemet, finom ebéddel kínáltak minket, majd következett a második meglepetés: a pékség tanulói behozták az étterembe a saját készítésű, hatalmas, negyven személynek elegendő marcipán bevonattal készített tortát, amelyen a török zászló volt óriási szakértelemmel megformálva, színezve. Óriási meglepetés, tapsvihar, könnyező szemek és mély

tisztelet Polyák Mátyásnak és feleségének, Borikának. Meghívást is kaptak barátainktól Törökországba!

A következő napon Bugacra vittük a vendégeket, ahol megtekinthették a még akkor látható ősborkást, (azóta leégett egy része, és nem látogatható), a Pusztai Múzeumot, ahol betekintést nyerhettek pásztornépünk életébe. Majd élőben láthatták a csodálatos magyar szürkegulya vonulását. Megdöbbenő látvány volt számunkra a szilaj ménes dübörgése a pusztán. Délután kifejezetten a törökök tiszteletére rendeztek egy látványos folklórműsort. Vendégeinket leginkább a lovak és a csikósok bravúros mutatványa kötötte le, hiszen ők is ősi lovas nemzet utódai. A nap befejezése a bugaci csárdában záródott.

Új nap, új programmal: Kecel a virágok városa, minden évben csodálatos virágkarnevált rendeznek. Aki akkor ott jár, a virágok színes, békés-harmonikus látványával találkozhat. Utána pedig érdemes részt venni egy vidám borkóstolón a hajósi pincesoron. Hazafelé a buszban ennek hatására török barátaink is lelkesen énekelték a magyar nótákat. Igaz, ekkor már mindannyian egy kissé törtük a magyar nyelvet.

Másnap a Nyíri erdő várt minket, és házigazdánk, Sulyovszkiék. Megnéztük a '48-as emlékmúzeumot, majd lovas kocsikkal bejártuk a határt. Megtekintettük a kunsági küzdő népi játékok bemutatását, amelyet vendégeink is kipróbáltak. Késő este tértünk vissza a panzióba, ahol igen jól esett az ízletes vacsora.

Fogytak a napok, rohant az idő. Budapestre is felutaztunk, egy megbeszélte időpontban meglátogattuk az Országházat. Kívülről már mindenki ismerte és csodálta, a benti látogatás azonban nemcsak a törököknek, de még a magyar csoport tagjainak is élményt jelentett. Minden külföldinek kötelezővé kellene tenni a magyar Országház meglátogatását! Ezután egy zenés sétahajózás a Dunán tette még kellemesebbé a napot. Vacsora és tánc is társult a gyönyörű budapesti éjszakához.

Ellátogattunk Pécs városába, ahol megcsodáltuk a török kori emlékeket: a Gázi Khaszi pasa dzsámiját vagy a Jakováli Hasszán pasa dzsámiját, a világhírű Zsolnai Por-

celángyárat, a Misina-tető TV-tornyát. Majd Szigetvár történelmi emlékei, Harkány gyógyvize, hazafelé pedig a Kalocsai Paprika Múzeum voltak utunk érdekes állomásai. Ezekről külön-külön könyvek jelentek meg, ajánljuk ezeket magyar és külföldi turisták figyelmébe egyaránt. Rengeteg sok csodálatos látnivaló van kicsiny hazánkban!

A búcsúesténket a Bujdosó-tanyán tartottuk. Kecskemét környékén nagyon sok tanya van berendezkedve külföldi vendégek fogadására is. Volt ott minden, mi szem szájnak ingere! Egy piciny leányka, egy táncos növendék török zenére hastáncot lejtett a barátaink nagy örömére. Egész éjszaka zenéltünk és énekeltünk. A baráti kapcsolat pedig még mindig tart.

Ha nem is látogatjuk meg egymást csoportosan minden évben, személyes találkozások azért történnek. Szinte naponta tartjuk a kapcsolatot török barátainkkal az internet segítségével. Tavaly a Csiperó és a Kurultáj rendezvényein is találkoztunk velük, sőt a testvérvárosi kapcsolat eredményeképpen nemrégiben együtt ünnepelhettünk a kecskeméti Katona József Színházban is.

Jó dolog, ha az embernek vannak barátai! Magyarországon szívesen látja a vendégeket a világ bármely tájáról. Reméljük, írásunkkal kedvet csináltunk hozzá.

(Emlékeimet papírra vetettem 2012 év nyarán)

Vászonra festett történelmünk

A Makk család

2011-ben teljesült leányom régi álma: eljutott a Hawaii-szigetekre, amely az Amerikai Egyesült Államok 50. tagállama 1959. augusztus 21. óta. Földrajzilag elkülönül az amerikai kontinenstől, lényegében egy Polinéziához tartozó szigetcsoport a Csendes-óceánon. Fővárosa Honolulu.

A csodálatos természeti kincsek mellett alkalma volt megismerkedni egy maroknyi kis közösséggel, akik hazánktól távol őrzik magyarságukat, védik, ápolják közös hagyományainkat. Nagy-nagy szeretettel fogadták őt a Magyarok Házában, ahol nem egyszer elszavalta Kovács István József és az én verseimet, amellyel óriási sikert aratott.

Ott ismerkedett meg a Makk családdal. Magyarországon keveset tudnak e híres festőművész családról. Makk Imre, vagyis Americo Makk 1927. augusztus 24-én született Magyarországon, és a Pannonhalmi Apátságban élt, ahol édesapja, Makk Pál a bencés kolostor pénzügyi ellenőréként dolgozott. Édesanyja Samoday Katalin volt.

Imre huszonegy évesen, 1948-ban meghívást kapott Olaszországba, ahol különböző városokban tanulhatott. Budapesten a Képzőművészeti Főiskola harmadik évfolyamát éppen befejezte, és kitüntetéssel vizsgázott. Akkoriban senki sem hagyhatta el az országot. Végül hat hónapnyi ügyintézés és huzavona után engedélyezte a hatóság az utazást. Rómában a Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait.

Itt találkozott Éva Holusával, akit feleségül vett. Éva Párizsban tanult festészetet, ahol a Művészeti Akadémián „summa cum laude” minősítéssel végzett. Sorsszerű volt a találkozása Makk Imrével, a két fiatal festőművész Rómában kötött házasságot.

Majd Brazíliába költöztek, az ottani kormány festőművészei lettek. Éva és Imre tizenöt katedrális és számos bazilika freskóját készítette el. Majd a Művészeti Akadémia professzoraivá avatták őket. A brazil történelem legfontosabb korszakait, eseményeit tizennyolc festményen ábrázolták. Tizennégy évi boldog élet után kommunista forradalom tört ki Brazíliában, így innen az Egyesült Ál-

lamokba utaztak. 1962-ben érkeztek New Yorkba, Imre azonban itt nem tudott megszokni, ezért Honoluluban telepedtek le. A művészházaspár portréfestőként is elismert. Americo Makk kétszer is megbízást kapott, hogy portrét fessen az Egyesült Államok elnökéről. 1979-ben Jimmy Carter, 1984-ben Ronald Reagan arcképét festette meg. A Vatikán számára elkészítette Mindszenthy bíboros portróját. Eva Makk Kyoko Osano japán hercegnőt és a Reagan házaspárt örökítette meg.

A sikeres és híres házaspár tizenhárom hatalmas festményt adományozott a Magyar Hadtörténeti Múzeumnak, amelyek a magyarság legfontosabb sorsfordulóit ábrázolják a honfoglalás óta. A pozsonyi csatát bemutató monumentális festményt ünnepélyes keretek között adtak át a Hadtörténeti Múzeumnak. Ebből az alkalomból a Makk házaspár miniszteri kitüntetést vehetett át 2010. május 20-án Dr. Holló József ny. altábornagytól, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatójától.

A Makk családnak Honoluluban egy csodás háromszintes villa az otthona. A család tagjai a világ öt különböző részén látták meg a napvilágot. Makk Imre, vagy ahogyan külföldön ismerik Americo, Magyarországon született. Felesége, Éva Etiópiában (vagyis Afrikában), a fiuk Americo Bartholomew Dél-Amerikában. Americo Bartholomew felesége, Mogyóródi Sylvia Kanadában, kislányuk viszont már Honoluluban jött a világra. Sylvia Makk szintén festőművész, valamint társtulajdonosa és igazgatója a Makk Stúdiónak. Alexandra — Imre és Éva unokája — már nem a művészi pályát választotta, ő a gazdaság felé orientálódik.

Leányom nagyon jó barátságba került a családdal, különösképpen Sylviával. Éva asszony csak néhányszor járt Magyarországon, ám tökéletesen beszéli a magyar nyelvet. Elmondta, hogy bármerre is jártak a világban ötven éves külföldi tartózkodásuk alatt, szívükben és lelkükben örökre magyarok maradtak. Amikor kikísérték a lányomat a repülőterre, arra kérték, hogy keresse meg és tekintse meg az általuk Magyarországnak adományozott festményeket. Nagyon szeretnék, ha minél többen tudnának a Makk család munkásságáról és magyar hagyományokat őrző tevékenységéről, amelyet az Egyesült Államokban fejtenek ki.

Interjúk

A néphagyomány bűvöletében
dr. Bereznai Zsuzsanna
néprajzkutató, főmuzeológus

„Nincs titkosabb és nemesebb ajándék az életben, mint a szükség-vű, megértő, türelmes és áldozatkész barátság... A barátság szolgálat, erős és komoly szolgálat, a legnagyobb emberi próba és szerep.”

(Márai Sándor)

Nagyon nehéz feladatra vállalkoztam, amikor elszántam magam arra, hogy bemutatom az én tiszta és nemes szívű barátnőmet. Barátságunk már több mint tíz éve kezdődött, és bizonyára életünk végéig fog tartani. Igyekszem őt — lehet, hogy nem lesz könnyű — elfogulatlanul bemutatni.

— *Zsuzsikám, kérlek, mutatkozz be az olvasóknak! Mesélj először édesanyádról, szőlőnemesítő édesapádról, és nem utolsó sorban boldog gyermekkorodról.*

— Egerben születtem, bár a szüleim nem voltak tősgyökeres egriek: édesanyám békési, édesapám pedig mezőberényi származású volt, és szegedi tanulmányaik befejezése után kerültek az egri Szőlészeti és Borászati Kutatóintézetbe. Mindketten szőlőnemesítéssel foglalkoztak. Ők nemesítették többek között a Zalagyöngye és a Bianka szőlőfajtákat. A gyermekkorom valóban szép volt. Nem voltunk gazdagok, huszonöt éven át szolgálati lakásban laktunk a kutatóintézet területén, mint a szakdolgozók többsége. Ez egy elkülönített, zárt terület volt, távol a közúttól. Természetvédelmi területté is volt nyilvánítva a park, amelynek közepén állt az egykori Vincellériskola neoklasszicista, XIX. század végén épült két nagy épülete. Én a szomszéd gyerekekkel úgy nőttem fel, mintha testvérek lettünk volna.

Minden évszaknak megvoltak a maga játéakai. Télen jártuk a dombokat és etettük a madarakat. Az orvvadászok csapdáit mindig felszámoltuk, ma sem értem, hogyan volt bátorságunk egyszer három orvvadásssal is szembeszállni, amikor észrevettük, hogy énekesmadarakat ejtettek zsákmányul. Ráadásul még el is kergettük őket. A kertünk végében volt egy negyvenfokos melegvíz-forrás, ott a szülők medencét alakítottak ki a gyerekeknek, ott fürödtünk nyáron.

Gyermekkoromban mindig fazekas szerettem volna lenni, de akkoriban ezt a szakmát sehol a környéken nem lehetett kitanulni. Ez akkor derült ki, amikor nyolcadikban tovább tanulásra kellett jelentkezni. Mivel nem volt jobb ötletem, az egri Dobó István Gimnáziumba jelentkeztem angol tagozatra.

— *Tehát a középiskolát Egerben végezted. Hová felvételiztél azután?*

— Középiskolás koromban egyre jobban érdekelt a néprajz. Sokat olvastam, jártam-keltem a múzeumokban, és már teljesen természetes volt, hogy néprajz szakra jelentkezem Debrecenbe. Ám nem vettek fel, mert nem volt elég a pontszámom, és nagy volt a túljelentkezés. Csak három lányt vettek fel arra az évfolyamra, mert már volt három előfelvételis fiú. Így aztán az egri Dobó István Vármúzeumban helyezkedtem el tárlatvezetőként. Ezt a munkát nagyon szerettem, különösen a kazamatában, a vár földalatti erőrendszerében. Akkoriban a vár nagy része még ásatási terület volt, és a Dobó-bástya is akkor omlott le, amikor első napon munkába kellett állnom.

Mivel nem volt nagy bizalmam az ismételt debreceni egyetemi felvételihez, az egri tanárképző főiskolára jelentkeztem magyar-történelem szakra, amit nappali tagozaton végeztem el. Eredetileg a történelem miatt jelentkeztem oda, később a nyelvészetet is igen megkedveltem. Sok kiváló tanárunk volt. Raisz Rózsa tanárnőtől tanultuk a helyesírást, a beszédművelést, a stilisztikát, aki igen kiváló pedagógus személyiség. Nem csak a gyermekek oktatásához kell a jó pedagógus, olykor a felnőtteknek sem árt.

— *Milyen emlékeket őrizgetsz a diákéveidből? Úgy tudom, helyesírási versenyen is részt vettél. Mit jelent számodra a magyar nyelv helyes használata?*

— A főiskolán a legnagyobb hőstettem az volt, hogy harmadéves koromban megnyertem a főiskolai helyesírási versenyt három hibaponttal (vesszőhiba). A második helyezettnek több mint harminc, a legutolsónak pedig háromezernél is több hibapontja volt. Azt mondták, ilyen még nem volt a tanszék történetében. Nagyon szerettem a nyelvtant tanítani, és mindig kitaláltam valami érdekes motivációt a gyerekeknek, hogy ne legyen száraz, unalmas. Azóta is kényszeres javítási érzés lesz úrrá rajtam, ha helyesírási vagy nyelvhelyességi hibát látok. Sajnos, tele van vele a média, szinte nincs egyetlen műsor a tévében, ahol helyesírási hiba nélkül jelennének meg a feliratok. Ez aztán tovább rontja az emberek nyelvérzékét.

— *A diploma megszerzése után mi történt veled?*

— Mivel nem sikerült tanári álláshoz jutnom, visszamentem a Vármúzeumba, ahol könyvtáros és néprajzi gyűjteménykezelő lettem. Egy év múlva pedig sikeresen felvételiztem az ELTE néprajz szakára, amit egyéni levelező tagozaton végeztem el, vagyis a nappalisokkal jártunk együtt. A lényeg az volt, hogy minden félév elején közelharcot kellett vívnunk azért, hogy az órákat két napra tudjuk tömbösíteni. Ám ez mindig megoldódott. Szerencsések voltunk abban az időben, mert akkor az ország legkiválóbb tudósai oktattak az egyetemen.

— *Mikor kerültél Kecskemétre? Hogyan történt, hogy ez a város lett a lakóhelyed, az otthonod?*

— Az egyetem elvégzése után kaptam néhány állásajánlatot, és egy szép napon megláttam egy pályázati kiírást, ami nagyon megtetszett. Eredetileg Kiskunhalason lett volna, majd az ugyancsak megüresedett kiskunfélegyházi néprajzkutató muzeológusi állást kaptam meg. 1997-ben pedig Kecskemétre helyeztek, a Katona József Múzeumba.

— *A doktori disszertációdnak mi volt a témája?*

— A házépítés szokás- és hiedelemkörének funkcionális vizsgálata — ez volt a cím, ami lényegében a házépítés folyamatának a népszokásait és népi hiedelmeit foglalta magában. Érdekes eset volt, hogy amikor a félegyházi múzeumban éppen a doktori dolgozatomat írtam, az épület felújítási munkálatai közepette a munkások találtak a falban egy kis építési áldozati szobrocskát, egy kalapos férfit ábrázoló kis tufaköből kifaragott szobrot. A takarítónő vette észre a törmelékben.

— *Tudom, hogy főleg folklorisztikával, ezen belül a népi epikával, népszokásokkal, vallási néprajzzal, valamint népi táplálkozással foglalkozol. Melyik a kedvenc területed?*

— Én igazán elmondhatom magamról, hogy itt Bács-Kiskun megyében sikerült olyan néprajzi témákkal foglalkoznom, amelyekre mindig is vágytam, és például Egerben soha nem lett volna lehetőségem mindezekre. Mert mindig érdekelt a magyarországi nemzetiségek néprajza, már csak az otthonról hozott családi háttér kapcsán is. Nagy élmény volt számomra például a dusnoki ráchorvátok körében gyűjteni igen szép archaikus népszokásokat, és még nagyjából értettem is a horvát szavakat, hiszen tíz évig tanultam oroszul.

Majd a németiség néprajzával kezdtem el foglalkozni. Schön Mária hajósi néprajzi gyűjtővel, germanista tanárnővel gyűjtöttem együtt a legtovább. Tizenöt éves közös munkánk eredménye A hajósi sváb parasztság mentalitása című néprajzi monográfiánk, amely 1020 oldalon idézi meg azt a világot, amelyet legtöbb településen már rég elsodort az első és a második világháború, ám a hajósiak valami csoda folytán napjainkig megőrizték úgyszólván a teljességét annak a kultúrának, amelyet a XVIII. században az óhazából magukkal hoztak. A népmesegyűjtések is nagy élményt jelentettek számomra. Kiskunfélegyházán sikerült rátalálnom egy klaszikus értelemben vett, igazi mesemondóra. Valóságos mesekirály volt ő, ahogy a sok mesét ismerő embereket nevezték régen. Több mint százötven meséjét sikerült

hangszalagra vennem, majd megjelent önálló kötetben is. Ugyancsak nagy élmény volt számomra, amikor a Dékány Rafael-féle kecskeméti és a Katona Imre tanár gyűjtésében megmaradt csongrádi mesekincset rendeztem sajtó alá, szép kis könyv lett mindkettőből.

Népi táplálkozási szokásokat gyűjtöttem Félégyházán, Halason, Dusnokon, Hajóson és Bácska számos településén, ám legkedvesebb számomra a két erdélyi gyűjtésem volt. A Kézdivásárhely melletti Ozsdola ételei azért voltak érdekesek, mert ott már korán érvényesült a román konyha hatása, míg Székelyszentkirály színmagyar faluban ez csak az utóbbi évtized hozadéka, ám igen régies, középkori eredetű ételkészítési technológiák maradtak fenn, amelyeket 2009-es gyűjtésem során sikerült is megörökítenem. A róla szóló könyv jövőre jelenik meg.

— *Sokszor jársz vidéken, hogy a gyűjtőmunkáidhoz segítőkész falusi embereket találj. Bizonyára sok kedves emléked fűződik útjaidhoz.*

— Sok érdekes élményem van. Gyűjtőmunkám kezdetén, amikor megjelentem a magnetofonokkal egy-egy faluban, mindig azt kellett bizonygatnom, hogy nem a rádiótól jöttem, és nem volt könnyű megértetni, hogy mit is akarok. Tehát nem a Falurádió riportere vagyok. Az is érdekes, hogy az 1970–80-as években még ismeretlenül is el lehetett menni falura gyűjteni, teljesen természetes volt, hogy van ideje az embereknek beszélgetni. Ma már telefonon kell bejelentkezni, lényegében ismeretség kapcsán lehet már csak házakhoz bekopogtatni. És a gyűjtés, a beszélgetés kellős közepén az emberek felállnak, bekapcsolják a televíziót, és meg kell velük tekinteni a különféle szappanoperák következő epizódját, utána lehet csak folytatni a beszélgetést.

Ám a legtöbb faluban az emberek büszkék a múltjukra, és szívesen fogadják a néprajzkutatót. Amikor Dusnokon voltam gyűjteni, és bemutattak bennünket a helyi televízióban is, hogy az emberek tudják, mit is keresnek az idegenek a faluban, egy alkalommal megállított egy férfi az utcán és azt mondta: Csókolom, a mi családunkhoz is tessék eljönni! Többnyire azt tapasztaltam, hogy min-

den emberben megvan az önkifejezési vágy, szeretnek beszélni életükről, a régi világról, még akkor is, ha az éppenséggel nem volt könnyű.

— *Hány szakkönyved jelent meg ez idáig? Melyek azok a könyvek, amelyekben társszerzőként szerepelsz?*

— Nagyon elunnák magukat az olvasók, ha én most itt mindent felsorolnék, tíz gépelt oldalt tenne ki a lista. A Katona József Könyvtárban megvan majdnem mind.

— *A Múzeumőr folyóirat egyik szerkesztője is vagy. Kiknek az írásait olvashatjuk ebben? Miről tudósítanak? Mikor és hol jelenik meg a lap?*

— A Múzeumőr a múzeumi ismeretterjesztés lapjaként indult a félegyházi Kiskun Múzeumból, majd a megyei múzeumi szervezet folyóiratává bővült. A legutóbbi két évfolyamot szerkesztettem, ám sajnos 2011 decemberében jelent meg utoljára. Szerették az olvasók, különösen a tematikus számokat. A történelemtanárok is szívesen felhasználták. Miután internetes változata is megjelent, csökkent a megrendelések száma, és nem tudtuk tovább finanszírozni.

— *Mindkettőnknek közös szenvedélye a népköltészet. Szabadidődben te a Népi Írók Kecskeméti Erdei Ferenc Körének elnöki teendőit, én pedig a műkedvelő írók, költők titkári teendőit látom el. Neked rendkívül fontos szereped van, mert a megjelenésre váró könyvek lektorálására is felkérnek.*

— 1997-ben ismerkedtem meg Kovács István Józseffel, a Bács-Kiskun megyei műkedvelő alkotókör vezetőjével annak a kapcsán, hogy a „modern népköltészet” hajtásait kezdtém el gyűjteni Kecskeméten. Meg is jelent erről a Kecskeméti népi elbeszélések című könyv. Ekkor fordultak hozzám először a népi és műkedvelő írók olyan kéréssel, hogy mondjak véleményt írásukról, és hívjam fel a figyelmüket a helyesírási vagy nyelvhelyességi, netán tartalmi hibákra. Legalább tizenöt-húsz esetben bábáskodtam a megszülető kötetek körül.

– *Miért érzed fontosnak, hogy segítsd az amatőr tollforgatók munkáját?*

– Egy műkedvelő író vagy költő munkája mindig fontos, hiszen az emberek szeretnék megmutatni önmagukat, és ez tiszteletre méltó dolog. A szép és érdekes gondolatok akkor is azok maradnak, ha történetesen nem pontos helyesírással vannak megörökítve. Ám ha nyilvánosság elé kívánják tárni, akkor már „illik” megfelelni a magyar nyelvhelyesség, a helyesírás követelményeinek is, és a könyvkiadásnak is megvannak a maga esztétikai elvárásai. A tipográfia alapszabályait sem árt ismerni hozzá, vagy legalább is szakemberrel együttműködve megalkotni a könyvet.

– *Éveken keresztül együtt szerkesztettük az Üzen a Homok című irodalmi és művészeti magazint. Ugyanezzel a címmel még antológiát is szerkesztettünk közösen.*

– Az idők változnak, és ami szép és jó vállalkozásnak bizonyul egyszer, nem biztos, hogy a megváltozott körülmények között is kiállja az idők próbáját. Ha nem tudunk finanszírozni egy ilyen sajátos érdeklődési kört képviselő lapot, számba kell venni az okokat, és akkor kiderül, hogy erre bizony az utóbbi időben nem volt már széleskörű érdeklődés. Az interneten több tucat olyan honlap működik, amely a műkedvelő alkotók műveit közli, ráadásul teljesen ingyenes, színes, folyamatosan jelennek meg bennük az aktuális dolgok. Napjainkban egy szerény esztétikai lehetőségekkel megjelenő hagyományos kiadvány nem tudja velük felvenni a versenyt, még ha tartalmilag színvonalas is.

– *Kaptál egy igen komoly feladatot, hogy a Kecskemét város néprajza című most készülő monográfia számára írsz egy fejezetet Tradicionális és „modern” népköltészet címen. Milyen anyagot vársz a tollforgatóktól?*

– A klasszikus értelemben vett népköltészet mindvégig közösségi jellegű volt. Ám a tradicionális közösségek felbomlásával megszűnt mindennek a létalapja, és az individualizálódás termékeiként másfajta, egyéni jellegű népi alkotások jelentek meg, művelőit pedig népi írók és

költők, naiv művészek, naiv írók és költők, amatőr vagy műkedvelő alkotók címen szoktak emlegetni. Tehát most gyűjtöm az anyagot mindehhez, ezért kértem a kecskeméti, illetve a „rég nagy Kecskemét”-hez tartozó településekről származó vagy ott élő alkotókat, hogy juttassák el hozzám életrajzukat és írásaikat. Ez az anyag a múzeum néprajzi adattárába fog kerülni. A megírt tanulmány pedig a néprajzi monográfiában lesz olvasható.

– *Nem bántad meg, hogy nem tanárként oktatsz a diákokat a szép magyar nyelv használatára? Mi a véleményed a mai oktatásról, a megjelent magyar irodalmi tankönyvekről?*

– Ez még eddig nem fordult elő, akadnak kiváló magyartanárok nélkül is. Az irodalomtanításról az a véleményem, hogy a gyermekek nem kapnak elég ösztönzést az olvasáshoz, mert a világ nagyon megváltozott, és sok minden más elvonja a figyelmüket. Szerintem egyáltalán nem szerencsés dolog az, hogy például a középiskolában az irodalom tanítását a korban tőlünk igen távol álló írókkal és költőkkel kezdik, és alig marad idő a mai magyar vagy a világirodalom bemutatására. Úgy emlékszem, számomra tizenöt éves koromban teljesen érthetetlen volt az ókor irodalma, nem értettem sem az Antigonét, sem Dantét, Zrínyi Szigeti veszedelmén alig tudtam átverekedni magam. Én fordítva kezdeném az irodalom tanítását: a mai korban született és a máról szóló művekkel, majd folyamatosan az időben visszafelé haladva ismertetném meg velük a régebbi korok alkotásait.

– *Zsuzsikám, ez az interjú szent karácsony ünnepe közeledtével jelenik meg. Szeretném, ha egy szép üzenetet fogalmaznál meg az olvasóknak, a magyar népnek, hiszen nem csak idehaza, hanem szinte a világ minden táján olvassák ezt az újságot.*

– A Montázs Magazin minden kedves olvasójának békés és boldog karácsonyt kívánok! Ám sajnós a magyar társadalomban az emberek többségének nem az a legnagyobb problémája, hogy mi lesz karácsonykor, ezen a

szép ünnepen, hiszen az ünnep csak akkor emelkedhet ki a hétköznapi világából, ha teljes szívvel és lélekkel átélhetjük annak mondanivalóját. Néhány napja reggel rosszul lett egy kisfiú az autóbussen. Kiderült, reggeli nélkül indította el az édesanyja – egyébként szépen öltözött kisfiú volt. El lehet képzelni, ahol nem tudnak reggelit adni a gyerekeknek, mert arra számítanak, az iskolában majd kap valamit, vajon mi kerülhet a karácsonyi asztalra.

A kötelező jellegű ajándékozást sem igazán kedvelem, szívesebben ajándékozom meg ismerőseimet év közben ötletszerűen, mint azért, mert úgy illik vagy szokás. Én a magam környezetében sajnos nagyon sok nehéz és tragikus emberi sorssal találkozom nap mint nap. Mindezek ismeretében nem igazán tudok annak örülni, hogy nekem éppen nincsenek anyagi, egzisztenciális gondjaim. Tehát nem vagyok egy ideális karácsonyozó típus. Ahogy mondani szokták: a suszternek nincs egy rendes cipője, a szabónak nincs egy rendes nadrágja – a pedagógusnak neveletlenek a gyermekei, a népszokások kutatója pedig nem tud rendesen ünnepelni...

— Nagyon szépen köszönöm, hogy interjút adtál nekünk. Magam és a szerkesztőségünk nevében kívánok a további munkádhoz erőt, egészséget, magánéletedben boldog napokat. Áldott, békés, szeretetteljes ünnepeket! Büszke vagyok rá, hogy a barátomnak tudhatlak.

Dr. Ködöböcz Gábor irodalomtörténész

„Szépen magyarul, szépen emberül...” – Dr. Ködöböcz Gábor Petőfi Sándor Sajtószabadság-díjas irodalomtörténész

Ködöböcz Gábor irodalomtörténész, főiskolai docens, az Agria folyóirat főszerkesztője kapta ebben az évben a Petőfi Sándor Sajtószabadság-díjat a Magyar Újságírók Közösségétől. Mivel abban a szerencsés helyzetben volt részem, hogy személyesen is megismerhettem őt, így megkértem, legyen a beszélgető partnerem. Engem elsősorban példamutató emberi magatartása ragadott magával, elkötelezettsége nemzeti kultúránk és az irodalom iránt. Habitusaát jól jellemzi egyik kötetének címe: Szépen magyarul, szépen emberül. A mai eltorzult világunkban nem is olyan könnyű feladat embernek maradni mindig, minden körülmények között. Sok ilyen emberre lenne szüksége kis hazánknak, hogy személyes példával tanítsanak életre, hitre, nemzet-szeretetre. Faggatom őt életéről, munkásságáról, a diákjaihoz, a tollforgatókhoz és szűkebb hazájához, Egerhez fűződő viszonyáról.

– *Kezdjük azzal, hogy mit tudott meg Buda Ferenc Kossuth-díjas költőtől a Ködöböcz név jelentéséről!*

– A vezetéknvemről korábban úgy tudtam, hogy kis hentest, mészárost jelent. Amikor 2007-ben Buda Ferencet vendégül láttam Egerben, a korábbi teória megdőlt. Ő ugyanis határozottan azt mondta, hogy a Ködöböcz kabar eredetű név, jelentése pedig: nem várt, váratlan. Ha ez igaz, akkor a nomen est omen elve szerint igencsak magasan van a lécz, és alaposan föl van adva a lecke, hiszen a Gáborral (Gábriellel) együtt a nevem váratlan angyalt jelent. Min-denesetre igyekszem, hogy a nevemben rejlő nem csekély kihívásnak a mindennapok során meg tudjak felelni.

— *Milyen volt a családi háttér, miként teltek kisgyermekkorának első évei?*

— Határozott értékvilággal bíró közegben, hagyományos paraszti kultúrában nevelkedtem a Csonka-Beregnek is nevezett Tiszaháton. Szülőfalum a késő román, kora gótikus templomáról és négy fiatornyos, tiszta faácsolatú, erdélyi mintára épült haranglábjáról messze földön híres Vámosatya, ahol általános iskolai tanulmányaimat végeztem, és élménydús gyermekkoromat töltöttem. Vámosatya egyébként az ukrán határ mentén található határőrközség, melynek ritka növény- és állatfajokban bővelkedő erdeje (Bockerek), és hajdanán stratégiai jelentőségűnek tartott, ma már romos állapotban lévő földvára (Büdy-vár) is van.

Őseim a 16. század derekáig visszamenőleg földművesek és református vallásúak voltak. Szüleim kemény, kétkezi munkával, áldozatos helytállással teremtették meg számomra és Éva húgom számára a gondtalan gyermekkor és az iskoláztatás feltételeit. Ez azt jelenti, hogy az állami gazdaságban, illetve a termelőszövetkezetben dolgoztak, a háztájiban pedig állattartással és almatermesztéssel egészítették ki nem túl magas jövedelmüket. Nagyjából 16 éves koromban írtam róluk egy kétsoros versikét: „Bennem szépszavú törvénykönyv apám,/ fölöttem szűz-fénykoszorú anyám.”

Az első viszonylag tiszta emlékeket az 1963-as házépítésről őrzöm, amikor is csetlő-botló kisfiúként mindig ezermester apai nagyapám nyomában voltam. Ő volt az, aki általános iskolás koromban — főleg az alsó tagozat idején — mindig adott nekem két forintot, ha ötössel tértem haza. Előfordult, hogy bizonyos napokon öt-hat jelest is kaptam. Megjegyzem, hogy ez idő szerint tíz forint már igen szép összegnek számított.

Minden nap hálát adok a Fennvalónak, hogy életem leginkább meghatározó éveit ebben a csodálatos, utólag már-már üvegburaszerűen meseszerűnek tetsző környezetben tölthettem. És ráadásul szeretetteljes családi légkörben cseperedhettem föl. Az egykori Vámosatyára ma is úgy tekintek, mint ami abszolút viszonyítási pont és a létezés centruma. A szülőföld vonzása és mágiája elevenen él bennem és mindenhová elkísér.

— *Hol tanulta meg a betűvetést? Az olvasás szeretetének kik voltak az első példaadói? Első tanítói közül kikre emlékszik vissza szívesen?*

— Az olvasást és a betűvetést a helyi általános iskolában sajátítottam el. Eleinte bizony voltak nehézségeim az 'r'-rel, amit végül is a „Répa, retek, mogyoró...” kezdetű mondókéval sikerült leküzdeni. Első tanítóm, aki aztán később is a segítségemre volt, Tóth Béla tanító úr, szüleim mellett valószínűleg neki köszönhetem a legtöbbet. Aligha lehet elfelejteni, hogy mindig megdicsérte a fogalmazásaimat, testnevelés órákon pedig kedvemre villoghattam, lett legyen szó futásról, fociról, magas- és távolugrásról, kötélmászásról vagy éppenséggel nagymacska-ugrásról. Érdekes módon a szemüvegességem sohasem akadályozott abban, hogy szinte minden sportágban a legjobbak között legyek. Az is igaz persze, hogy első tagozatos koromban jó pár szemüveget összetörttem labdajátékok közben.

Az olvasásra nem igen kellett biztatni, a könyvekkel kezdettől fogva jó barátságban voltam. Nyári szünetben sokszor úgy belemerültem egy-egy Jókai-, Gárdonyi- vagy Móricz-regénybe, hogy nem egyszer még az étkezésről is megfeledkeztem.

— *Hogyan történt a pályaválasztás? A szülei, tanárai ösztönzésére választotta a középiskolát, vagy már akkor voltak határozott elképzelései?*

— Amikor középiskolába mentem, a tanári pályára még nemigen gondoltam, annál inkább a sportújságírássra vagy a riporterségre. Utólag is nagyon bátor választásnak tűnik, hogy picinyke falumból mindjárt a megye első számú középiskolájába, a nyíregyházi Zrínyi Ilona Gimnáziumba adtam be a jelentkezési lapomat. Habár matematikából voltak gondjaim, összességében nem vallottam szégyent. Tanáraink közül máig hálás szívvel gondolok Gábor Ferencné Évikére, Katona Béláné Ancikára és Szabó Dénesre. Utóbbi az ének-zene tanárom volt, azóta már Kossuth-díjas karnagy. Meglehet, hogy pedagógiai módszerek terén tőle tanultam a legtöbbet. Ráadásul dicséretes voltam nála, ami azóta is büsz-

keséggel tölt el. Az érettségit követően a debreceni KLTE magyar-történelem szakára nyertem felvételt, ahol 1983-ban kaptam középiskolai tanári diplomát. Az egyetemen Görömbei András, a későbbi Kossuth-díjas akadémikus volt a legkedvesebb tanárom; Nagy László költészetéről szóló szakdolgozatomat, utóbb pedig Kányádi Sándor életművét vizsgáló doktori értekezésemet is az ő vezetésével írtam. 2013 júliusában bekövetkezett, fájdalmasan korai halála óta igen elárvultnak érzem magam, mert – túlzás nélkül mondhatom –, apám helyett apám volt, minden létező módon egyengette a pályámat, és mindvégig töretlen bizalommal volt irántam.

– *Friss diplomásként hol kapott állást?*

– Friss diplomásként és immáron házasként a hajdúböszörményi Bocskai István Gimnáziumban kaptam állást, a feleségem pedig a helyi középiskolai kollégiumban lett nevelőtanár és óraadó a gimnáziumban. Három szép és tartalmas évet töltöttünk itt szolgálati lakásban, miközben megtanultuk a szakma csínját-bínját. Böszörményi kollégáimra, barátaimra és diákjaimra ma is szeretettel gondolok vissza; ha pedig hívnak, mindig örömmel megyek az osztálytalálkozókra. Különös, hogy legjobban azokkal értek szót, akik tanítványként a legtöbb fejtörést okozták nekem és az osztályomban tanító kollégáknak. (Minthogy nemcsak a magyart és a történelmet tanítottam, hanem kezdettől fogva osztályfőnök is voltam.) Akárhányszor megjelenek egykori tanítványaim körében, máris hozzák az Unicumot meg a sört.

– *Hogyan került Egerbe, az Eszterházy Károly Főiskolára? Milyen tantárgyakat tanít?*

– Jövőre éppen harminc éve lesz annak, hogy kis családommal együtt Egerbe kerültünk. Azért jöttünk ide, mert a főiskoláról biztattak és hívtak. Eger különben tízéves korom óta a szívem csücske. (Először 1969-ben jártam itt kisiskolásként.) 1986. augusztus 16-tól vagyok az Eszterházy Károly (egykoron Ho Si Minh) Főiskola tanára, jelenleg főiskolai docensként dolgozom. Munkámat hivatásnak tekintem, úgy élem meg a mindennapjaimat,

hogy ifjú szíveket éltetek a főiskolán, az ifjú szívek pedig éltetnek engem. Egzisztenciálisan jobb helyzetben is lehetnénk, de összességében mégsem panaszkodom, mert – ahogy azt Cseh Károly költő, műfordító barátom helyettem is megfogalmazta – „fény és öröklét a szolgálat”.

Pályám során sokféle tárgyat tanítottam, de közülük a Kortárs líra, a Határon túli magyar irodalom, ezen belül Kányádi Sándor költészete áll hozzám legközelebb. A hallgatóim körében a József Attila- és a Shakespeare-szakszeminárium is nagy népszerűségnek örvend. Az utóbbi években a kulturális örökség tanulmányok keretében A bor az irodalomban címmel tartok kurzust napalis és levelezős hallgatók számára. Idén szeptembertől újabb vonzó és szép feladat vár rám, minthogy Népköltészet címmel (főként a népmesékre koncentrálni) taníthatom az óvodapedagógus képzésben részt vevő hallgatókat. Biztosra veszem, hogy ez a munka is örömömmre és épülesemre fog szolgálni.

– *A jövő pedagógusainak, ezen belül a magyar szakos hallgatóknak a képzése rangos és felelősségteljes feladat. Ki tudna emelni néhány fontos gondolatot, amelyet útravalóként tanítványainak a „tarisznyájába” tenne?*

– Aki erre a pályára adja a fejét, annak tudnia kell, hogy legfontosabb a hiteles személyiség. A szakmai felkészültség, a tárgyi tudás szükséges, de nem elégséges. Hogyha nem szívvel-lélekkel csinálja az ember, akkor az egész vajmi keveset ér. Ha valaki nem szereti a tárgyat, a rá bízott tanítványt és általában a hivatást, akkor sohasem lesz része abban a felemelő érzésben, amit a jól végzett munka oltalmazó derűjének szoktam nevezni. A pedagóguspálya tipikusan az a terület, ahol viszonylag gyorsan kiderül, hogy csak elviselik, avagy el is fogadják az embert. Ezért mondom régóta, hogy a pályára predesztináló személyiségjegyeket kellene preferálni a felvételik során, akár a készségszakok (rajz, ének-zene, testnevelés) esetében szokásos alkalmassági vizsgával is.

– *Úgy tudom, doktori disszertációját Kányádi Sándor költészetéről írta. Vajon miért választotta éppen őt a magyar irodalom gazdag tárházából?*

— Kányádi Sándor a kortárs magyar költészet kor-
szakos jelentőségű alakja, aki a legolvasottabb és
legnépszerűbb szerzők egyike. A vershite sohasem
cserélő költő életműve hallatlanul organikus, hiszen
irodalomfelfogását mindvégig a herderi szemlélet hatá-
rozza meg. Ez annyit tesz, hogy Kányádi számára a vers
alapvetően közösségi rítus és kulturális kötőerő. A Sza-
bófalvától San Franciscóig szemlélődő költő a tág hori-
zontú gondolkodás, az írástudói felelősség, a hűség és
helytállás képviselőjeként lehet a megtartó szellemek,
sőt az úgynevezett 'égtartó emberek' ikonikus alakja. A
szűkebb és tágabb közösség gondjaiban osztozó költő-
krónikás egyik legfrappánsabb hitvallása („Aki megért/
s megértet/ egy népet/ meg-éltet” – Játszva magya-
rul) mindennél pontosabban fejezi ki a költői lét értel-
mét s az elhívottságon alapuló sorsvállalás üdvöztítő
hermeneutikáját.

Kányádi Sándor varázslatos személyében utolsó
garabonciáskodó népköltőnk, fáradságot nem ismerő
utazó verscipelőnk jelenik meg. Általa egy olyan eszté-
tikai magatartás, amely egyre inkább unikumszámba
megy. Egy olyan költői univerzum az övé, amely elgon-
dolhatatlanul sokat segíthet abban, hogy a mulandó he-
lyett a múlhatatlant, a romlandó helyett a romolhatat-
lant, a részek helyett az egészet, a töredékek helyett a
teljességet emelhessük be az irodalmi köztudatba és a
nemzeti emlékezetbe.

Személyes érintettségem és érdekeltségem is arra kö-
telez, hogy legjobb tudásom szerint nézzek szembe az-
zal a morális, szellemi kihívással, amelyik a Kányádi-féle
esztétikai magatartásban megjelenik. Ez a szembenézés
nagyjából negyedszázada tart, hiszen a kilencvenes
évek alapozó tanulmányai után 2002-ben napvilágot lá-
tott a Hagyomány és újítás Kányádi Sándor költészeté-
ben című monografikus munkám, amit mindmáig több
esszé, tanulmány és recenzió követett. Nem beszélve
arról, hogy az EKF-en majd' két évtizede tartok speciál-
kollégiumot Kányádi Sándor költészetéről. Az előadás-
sorozatot övező érdeklődés is azt példázza, hogy ez a
líravilág a kommunikációképesség és a korszerűség kö-

vetelményeinek egyidejűleg eleget téve képes megszólítani és megérinteni a versekre fogékony olvasókat. A Mester költészetéről a vezetésemmel született több tudatnyi szakdolgozat is ezt támasztja alá.

A 86 évesen is aktív költő legutóbb az Egerben megrendezett Kaláka Fesztiválon varázsolta el népes és hálas közönségét. Kodály Zoltánhoz írott versének üzenete („Boldog, akinek térdén/ egy nemzet lovagolhat”) immáron magára Kányádi Sándorra is érvényes.

— *A magyartanári diplomának nem feltétlen velejárója a folyóirat-szerkesztés, illetve az irodalmi alkotómunka. Hogyan alakult ki önben az a belső késztetés, hogy gondolatait, érzéseit papírra vesse?*

— Az írás valóban belső késztetés, valami mélyről jövő indíttatás, amiben jó esetben ott van a személyiségünk lenyomata. Úgy gondolom, mindenre születni kell, nagyon sok múlik az örökletes hajlamon és a vele született adottságon. Amiként repülni is csak szárnyakkal lehet, íráskészség és esztétikai érzék nélkül nemhogy művész, de még jó iparos se nagyon lehet az ember. A lényeg az, hogy pontosan olvassuk és jól értsük önmagunkat. Soha ne akarjunk többnek és másnak mutatkozni annál, mint amik és akik vagyunk.

Ha szabad egy személyes vonatkozást említeni, nekem óriási szerencsém volt a tanítóimmal és tanáraimmal, mert már kisiskolás koromtól kezdve folyamatosan gondozták a bennem szunnyadó talentumot. Olyan formában is, hogy nemcsak általános, de középiskolás koromban is az egész osztály előtt rendre felolvasták a fogalmazásaimat, értekezéseimet, ami komoly ösztönzést és önbizalmat adott számomra. Nagyon valószínű, hogy a pályaválasztásomat is jelentős mértékben befolyásolták a tanáraimtól kapott pozitív visszajelzések. Ha ugyanis egy bizonyos területen sorozatosan megdicsérnek valakit, az illető önkéntelenül is ambicionálni fogja, hogy minél inkább kiteljesítse önmagát ebben az irányban. Ez történt velem is.

– *Melyek az önálló kötet formájában megjelent szép-irodalmi alkotásai?*

– Kifejezetten szépirodalmi alkotásokkal eddig nem rukkoltam elő, de a környezetemből már többen is szorgalmazták, hogy legalábbis fontolóra kellene vennem a dolgot. Úgy gondolom, hogy mindennek rendelt ideje van, semmit sem lehet siettetni, de késleltetni sem. Ha valami meg akar születni, az előbb-utóbb megszületik. Egyébként nem is annyira tudósnak, sokkal inkább esszéíró irodalmárnak tartom magam. Amit Hamvas Béla mondott, azt vallom én is: „Az esszéíró költő rímek nélkül és filozófus rendszer nélkül.”

– *Vegyük sorra azokat a főbb írásokat is, amelyek irodalomtörténészként fűződnek nevéhez!*

– Irodalomtörténészként az utóbbi másfél évtizedben két monográfia és négy tanulmány-kötet fűződik a nevemhez. Ezek sorrendben a következők: Hagyomány és újítás Kányádi Sándor költészetében (Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2002); Értékvilág és formarend (Felsőmagyarország Kiadó, Miskolc, 2003); Megtartó párbeszéd (Felsőmagyarország Kiadó, Miskolc, 2009); Erdélyi élmény – erdélyi gondolat (Líceum Kiadó, Eger, 2011); Szépen magyarul, szépen emberül (Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2014); Kiss Benedek (Magyar Művészeti Akadémia, Budapest, 2014).

– *Jóleső érzés volt kezembe venni a legutóbbi munkáját, amely a Kiskunságban (Akasztón és Kalocsán) nevelkedett költő, Kiss Benedek életművét dolgozta fel. Miért éppen őt választotta? Hol vásárolható meg ez a könyv?*

– Kiss Benedek a kortárs költészet egyik kimagasló és megkerülhetetlen alakja. Természetesen már jó ideje tudtam a Kilencek költőiről, de érdekes módon Kiss Benedek előbb fölfigyelt rám, mint én őrá.

Még valamikor az ezredforduló táján történt, hogy Egerben élő és az Eszterházy Károly Főiskolán tanító képzőművész testvéröccsével, Pusztai Ágostonnal üzent nekem, hogy egészen jók az írásaim, és szimpatizál a törekvéseimmel. Ezek után talán érthető, hogy magam is

kíváncsivá váltam, s először az embert, utána pedig a költőt ismertem meg. Már első írószövetségi találkozásunk alkalmával feltűnt, hogy rettentően sokat cigarettázik, és igencsak szereti a vörösborot. Az évek során nemcsak a költészetét szerettem meg, de emberileg is nagyon közel kerültem hozzá; mondhatni jó barátok lettünk. Az utóbbi időben már majdnem úgy megyek Bencéhez és feleségéhez, Katikához, mintha családtag lennék.

Kiss Benedek mindennapi létélményét nagymértékben motiválja az, hogy költőként a történelmi és társadalmi viszonyok távlatában, közösségi-nemzeti horizontban tekint a jelenre. William Butler Yeats örökbecsű mondását idézve „az univerzum felé csak kesztyűs kézzel nyúlhatunk ki, s ez a kesztyű a nemzetünk.” A magyar líra újabb kori történetében Nagy Lászlóval, Juhász Ferencsel, Tornai Józseffel, Kormos Istvánnal, Kányádi Sándorral, Csoóri Sándorral kezdve, Farkas Árpáddal, Király Lászlóval, Ratkó Józseffel, Ágh Istvánnal, Serfőző Simonnal és Buda Ferencsel folytatva, Utassy Józseffel, Oláh Jánossal, Konczek Józseffel, Kiss Benedekkel, Baka Istvánnal és Nagy Gáspárral bezárólag többen is magukénak vallják ezt a tanítást. Ők azok, akik a formanívót is a létezési nívó szolgálatába állítva viszik tovább Sinka „zsákját”.

Miközben a létrontással és létabszurditással viaskodó Kiss Benedek legfőbb művészi törekvése a mi maradék várunk megóvására irányul, a virrasztó, értéktanúsító magatartáson belül a „tisztának a tisztát őrizzük meg” ethosza, illetve az emberként és magyar-ként hogyan lehetnénk őszintén boldogok dilemmája látszik a lehangsúlyosabb elemnek. Az általam vallo-másos portrékönyvnek tekintett Kiss Benedek című kismonográfia a Magyar Művészeti Akadémia titkárságán rendelhető meg.

— *Most arra kérném, hogy röviden mutassa be nekünk az Agria irodalmi, művészeti és kritikai folyóiratot, amelynek ön a főszerkesztője. Mikor és ki alapította ezt a lapot? Példaértékű az, ahogyan Eger városa támogatja a folyóirat megjelenését.*

— Az Agria irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat 2007 óta létezik, és Eger város önkormányzatának finanszírozásában negyedévente jelenik meg. Az immáron kilencedik évfolyamát és hamarosan 32. számát jegyző lapnak én vagyok az alapító-főszerkesztője. A főmunkatársak között ott találjuk Bertha Zoltánt, Serfőző Simont és Szakolczay Lajost, továbbá az Egerben élő kiváló költő és meseíró Anga Máriát. Az Agria indulásától fogva egy olyan széles ölelésű lap, amely a nemzedéki és szemléleti sokszínűség jegyében tárja elénk a kortárs magyar irodalmat. A hosszsmetszeti és keresztmetszeti elvet vegyítő szerkesztői felfogás antológia, illetve almanach jellegű lapot eredményez, melyben az egri és régióbeli értékek országos kitekintésben, sőt Kárpát-medencei beágyazottságban nyerik el a legteljesebb értelmüket.

Az Agria Sz. Tóth Gyula találó megállapítása szerint „a kortárs magyar irodalom kincses kalendáriuma”. Ez a megtisztelő titulus arra is utal, hogy a lapban rendszeresen hatvan-hetven, sőt nemegyszer nyolcvan szerző jelenik meg – Pozsonytól Székelyudvarhelyig, Beregszásztól Lendváig, Sáropataktól Szekszárdig, Mátészalkától Tapolcáig, Nagyváradtól Budapestig. A húszas éveikben járó pályakezdőktől a nyolcvanas éveikben járó generációig mindenféle korosztály publikál a lapban. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy az Agria olyan, mint a bőség-szaru; van benne minden, s a sokféle gazdagságban kedvére válogathat az olvasó.

— *A kortárs költészet művelői közül kik állnak önhöz a legközelebb?*

— Talán az eddig elmondottakból is kiderült, hogy elsősorban az erős hagyománytudattal rendelkező, háttározott értékvilágot képviselő, közösségi elkötelezettségű és nemzeti horizontban gondolkodó költők és írók állnak hozzám legközelebb. A kortárs líra mezőnyéből ez elsősorban a Hetek és Kilencek nemzedékét jelenti. Ugyanakkor az is árulkodó lehet, hogy kik szerepelnek rendszeresen az általam szerkesztett folyóiratban. A lap állandó szerzői közül szinte napi kapcsolatban vagyok Anga Máriával, Antal Attilával, Bozók Ferencsel, Fecske

Csabával, Finta Évával, Gittai Istvánnal, Kiss Benedekkel, Konczek Józseffel, Oláh Andrással és Serfőző Simonnal. Az ő folyamatos költői-emberi jelenlétük is épülesemre és gazdagodásomra szolgál.

— *Melyek azok a szakmai díjak, amelyekkel elismerték eredményes munkálkodását?*

A kitüntetésekről szólván az öröm érzésén túl mindig arra gondolok, hogy van értelme a munkának, a helytállásnak és a másokért jó szívvel vállalt áldozatnak. Az idén március 15-e alkalmából átvett Petőfi Sándor Sajtószabadság-díj már csak a névadója miatt is nagyon becses számomra, ezzel együtt úgy élem meg a dolgot, hogy egy okkal több a szerénységre. És a serénységre is. Aki hittel és alázattal végzi a szolgálatot, annak magától értetődő, hogy mindent úgy kell tenni ezután is, mintha mi sem történt volna. Csak egy dolog számít igazán: képes vagyok-e arra, hogy nap mint nap a saját színvonalamon tegyem a dolgom.

Díjaim: Eger város irodalmi nívódíja (2009); Eszterházy Károly-emlékérem (2010); Partiumi Írókör irodalmi díja (2011); MMA-ösztöndíj (2013); Petőfi Sándor Sajtószabadság-díj (2015). A kitüntetések kapcsán feltétlenül ide kívánczik: Soli Deo Gloria!

— *Nagyon szépen köszönöm a beszélgetést. A magam és szerkesztőségünk nevében kívánok önnek nagyon jó egészséget! Neveljen, tanítson hittel, alázattal, becsülettel, — ahogyan azt eddig is tette!*

Ambrus Edit erdélyi népdalénekes és bútorfestő

„A barátság jelentését elmagyarázni a legnehezebb dolog a világon. Ez nem olyan dolog, amit megtanulsz az iskolában. De ha nem tanultad meg, hogy mit jelent a barátság, akkor valójában nem tanultál semmit.” (Muhammad Ali)

Már pontosan nem emlékszem, hogy mikor ismerkedtünk meg Editkével, ám azt sosem feledem el, hogy Sugár Gyuri barátunknak köszönhetjük, hogy egymásra találtunk. Ő már régen elköltözött e földi világból, de máig érzem tekintetét, mosolyát, furfangos észjárását.

— *Editkém, kérlek, mesélj a szülőfaludról!*

— Jobb helyre nem is szülehettem volna! Erdélynek ez a kicsi székely faluja, Szentegyháza úgy bújik meg a Hargitáról lerohanó két, Homoród- és Vargyas-patakok fenyves szegélyezte völgyei között, mint egy virágkehely közepe. Régről, 1406-ból jegyzett falu ez, minden vércseppjében székely, ahol ma is a falu íratlan törvényei határozzák meg a közösség mindennapi életét. Nincs a világon rendszer, mely hatékonyabban, tisztességesebben működhetne, mint a székely falu örök törvénye, amelyet a nép hívott életre, megtartja konokul, és megvédi mindenkoron, mert ez az egyetlen, melybe a hazájukat elvesztett hazátlanok kapaszkodhatnak. S hogy az Isten mennyire szeret, s milyen kitűnő a humorérzéke, mi sem bizonyítja szebben, mint hogy engemet éppen ide, Szentegyháza egyik felszege, apai-anyai ágon időtlen idők óta idevalósi, földművelő családjába pottyantott.

— *Milyen volt a gyermekkorod?*

— Viharvert. Szüleimet Bukarestig kergette a Sors – én két éves lehettem akkortájt –, s kemény harcot vívtak az élettel, de sehol gyökeret eresztetni nem tudtak. Költözködünk, mint az üldözöttek, minden egyes óvodai évet más-

más városnegyedben, új helyen kezdtem, az iskolai első osztályt három iskolában jártam ki, a negyedik épületben kezdtem a második osztályt... Folytassam-e?

Kilencéves koromra már hét helyen laktunk, mire egy huszárdolmányra elegendő vitézkötéses hurkolással végre visszakanyarodtunk a faluba.

Én voltam mindenütt a jövevény, az új helyzetek pedig újabbnál újabb törvényeket sóztak a nyakamba, mígnem az örökösen rám zúdított szabályok sokasága ellen berzenkedni kezdtem. Így lettem én lázadó. Öntörvényű, önfejlő gyermek, ki erején felül próbál alkalmazkodni, hanem amikor ketrecbe zártak a mindenhonnan körém rakott tiltások rácsai, én olyankor keresztülbukdácsoltam a szabályokon, felrúgtam azt a törvényt, s kitörtem a ketrecből.

— *Gyönyörű, Isten adta hangod van, a szentegyházi Filharmóniában is énekelsz. Mióta vagy a tagja? Mesélj Haáz tanár úrról, akinek olyan sokat köszönhetsz!*

Haáz tanár urat az Isten ajándékba küldte a falunknak. A 140 tagú székelyrúhás Gyermekfilharmónia ennek a rendkívüli embernek a rendkívüli életműve. Azokban a vészterhes időkben alakultunk 1982-ben – én akkortájt harmadhegedűsként cincogtattam –, amikor Erdélyben magyarul beszélni, magyarul énekelni, magyarul gondolkodni, de még magyarul álmodni is bűnnek számított.

Az eltelt 30 esztendő alatt nagyjából 1400 falusi kicsi gyermek tanult ezernyi népdalt, Rákóczi-síratót, huszáréneket, katonanótákat sorban. Szó szerint a mezei munkából jövet s tehénfejés után mentünk énekelni, hangszereken tanulni. A Gyermekfilharmónia örök klasszikusokat, más népek dalait is énekelte, s végigjárta a történelmi Magyarország összes nagyvárosát úgy, hogy szerkezetében és eszméjében nem változott, ma ugyanúgy szólal meg, mint gyermekkoromban.

A Tanár úr 30 éves munkájának nehéz, szívós áldozatosága elérte célját. Bebizonyította a népzene, a néptánc, a népviselet, s a régről félve megtartott népi, egyházi ünnepek közösségmegtartó erejét, beteljesítette nemzeterősítő célkitűzéseit, mert a legsötétebb diktatórikus időkben is olyan friss erővel hirdette 140 gyermek a székelypéldát

erejét, hogy az akkori diktatórikus hatalom sem mert cselekvő támadásba lendülni ellene. Na, ebből a közösségből nőttek ki én is.

— *Hány éves voltál, amikor gondoltál egy nagyot és elindultál világot látni? Tarisznyáddal a válladon jártad be a nagyvilág egy részét úgy, hogy sokszor azt sem tudtad, hol hajtod álomra a fejedet.*

— Huszonhárom éves lehettem, éppen menekültem valamely szabály avagy éppen önmagam elől, a hátizsákos útjaim pedig a korlátok nélküli, végtelen szabadság érzését adták meg nekem. Repülőjegyeket vettem ugyan, pár hétre vagy pár hónapra, de idegenvezetős turistacsoporthoz egyszer sem csatlakoztam.

Mentem, amerre a szél fújt, amerre a mérhetetlen tudás-szomj és az örök kíváncsiság irányított, s a méregdrága, legmodernebb nyugat-európai járművekre ugyanolyan nyugodtan kapaszkodtam fel, mint amilyen kedélyesen zötykölődtem az elnyomott világ úttalan útjain egy-egy fürge tuk-tuk, máskor pedig vidáman pöfögő kis rikshaw segítségével, avagy meghatóan bájos, öreg kisbuszon, melyet a rozsdá és festék tartott össze, hogy széjjel ne essen. Ilyenkor szerfölött elégedetten konstatáltam, hogy még egyben vannak a testrészeim, s örömmel gyújtottam cigire egy hideg sör társaságában, mert örülhettem, hogy a fogamból nem potyogott ki a tömés.

— *Most negyven éves múltál. Hány országban jártál eddig?*

— Bőséges két tucatot tudok felsorolni, ahol időm volt szabadon barangolni, és nem az útleveleim pecsétjeinek mennyisége adott élményt, hanem a látnivalók özöne. Legállhatatosabb barátaim a könyvek voltak és maradtak, az irodalom mellett a letűnt kultúrák történelme érdekelt módfelett, s a nagy világvallások tisztelete mellett a legjobb barátságot ápolok az összes ógörög, óegyiptomi, délkelet-ázsiai és hindu istenekkel. Számptalan csodáját láthattam a világ építészeti remekműveinek, s ritkán éreztem olyan fenséges nyugalmat, mint ősi romvárosok mesélő emlékei között járván, mert valahányszor a hátammal az ősi falakhoz támaszkodtam, szinte hallottam a vén kövek szívverését.

— Tudom, hogy minden út tele van csodákkal, de szeretném, ha kiválasztanál egy olyan országot, amelyik a számodra a legtöbb élményt nyújtotta.

— Ilyen nincs. Minden utam páratlan élményekkel gazdagított, s a tapasztalatokat nem idegenvezető diktálta, hanem a hétköznapi emberekkel való állandó együttlét. Párizs pöffeszkedő gőgje mellett láttam a franciák által kifosztott Kambodzsa ijesztő szépségét, az Egyesült Államok zúzmárás eleganciája után a talpra állni igyekező Viet Nam szívós küszködését... A milánói dóm fehérsége után megtapasztaltam Thaiföld ijesztő züllöttségét, holott a divatos szigetek után az északi területre is felvitt a kíváncsiság.

Láttam Jeruzsálem falait, és kificamodott a térдем Jerichónak térképen becsíkozott faltján. Mindkét oldalt megismertem tehát... Ijesztő mélységeit nemzeti és emberi sorsoknak, mert kipróbáltam a luxusszálloda kényelmét, ahol egyetlen éjszaka ára egy mai hétköznapi magyar embernek egész hónapi keresete... később, a földbolygó másik féltekén pedig olyan asszonyba botlottam a Gangesz partján, aki halott csecsemőjével a karján koldult egész nap, hogy estére összeszedje a drága kicsi halottja testének elégetéséhez szükséges szantálfa-forgács árát...

Spanyolországután Dél-Amerikában árgatotta a görcs, mert nekem okvetlenül látnom kellett, hogy a konquistadorok harácsolása után mi maradhatott a mai inka, nazcaneze és machiguenga indiánoknak... Mexikói utam három hónapra sikerült, mely idő kétharmadában egy étteremben szorgoskodtam a Csendes-óceán partján, s jutott bőven időm feltérképezni a régi olmék, tolték, chichimék, azték és maya birodalmak világát... Ejsze, tovább nem sorolom...

Piros hátizsákom jobban szerette India nyomornegyedeit, mint a brüsszeli törvényeket, beszívta egyszerű és nagyon finom ételek fűszeres hagymaszagát, megismert rengeteg emberi történetet, s mindenhol baj nélkül segítette haza a Jóisten.

— Elmentél ugyan hosszabb-rövidebb utakra, de mindig visszajöttél, mert hazahívott téged a csodálatos Erdélyország. Jött az Őszi hadjárat, az ünnepek, a festőtáborok, ahol a rendkívül jó kézügyességedről tettél tanúbizonyságot.

— A forradalom után alattomosan kúszott be életünkbe a nyugati liberalizmus, evégett Szentegyháza s a székely falvak többsége is a globalizmus öntudatlan prédájának ígérkezett. Ezért olyannyira fontos az egyház, az iskola s az olyan megtartó oszlopok, mint a Huszárjaink, akik a 11. székely határőr huszárezred egyenruháját viselik. Életre hívták az aradi 13 emlékére szervezett Őszi huszárhadjáratot, mely mára Erdély legnagyobb katonai hagyomány-őrző rendezvényévé nőtte ki magát.

Emellett Haáz tanár úr és a népdalvetélkedők, népi bútorfestést megőriző táborok, a brácsa és a hegedű hangja, a népdalok, a katonanóták, a Rákóczi-síratók és a huszárénekek ezrei s a falusi népnek az élet minden területére kiható szokásai, hagyományai csalogatnak haza.

— Kérlek, mesélj a bútorfestésről! Milyen bútorformákat festesz? Melyik milyen célt szolgál? Milyen motívumokat használasz?

— A székely népi bútorok szeretetét is Haáz tanár úr honosította vissza a köztudatba. Időben felmérvén a veszélyt, melyet a régről mesélő festett bútorokat potom áron felvásároló kufárok megjelenése és erőszakos tolakodása jelentett. Mi immáron 18 esztendeje igyekezünk megmenteni a vargyasi, a háromszéki, a felcsíki mintakincset, még mielőtt az utolsó régi bútor átvándorolna az országhatárokon nyugatra, megsemmisítő hiányt és pótolhatatlan veszteséget hagyva maga után.

Földfestéssel dolgozunk és lenmagolajjal kezeljük a lealapozott, kivirágoztatott kincseinket. Szép tudomány ez, értékhordozó és értékmeztartó művészet. Festett motívumaink éppen olyan beszédesek, mint faragott kopjafáink. A mezők összes virágát odapingáljuk, gyöngyvirág, szegfű és harapó rózsza, forgó rózsza, no meg margaréta és mezei liliom, a csokros tulipán pedig megvéd mindenféle rontás ellen. Őt minden darabra odarakom, babonából.

— *Divatos manapság egy-egy erdélyi motívummal díszített bútordarabot becsempészni a modern konyhába. Kiktől várod a megrendeléseket? Lehet-e olyan kérése a vevőnek, hogy más színárnyalattal fessed meg a bútort?*

— Hogyne! Népdalainkhoz hasonlóan a festett bútor is páratlan gazdagságú: fáradt barna, mélykék, avagy öreg zöld alapra virágoztatunk, a kicsi sőtartó és kendőszeg mellé pártás saroktékát, hasznos kredencet, öreg szekrényt vagy kelengyés ládát tehetünk a legmodernebb lakás egy-egy alkatrészeként anélkül, hogy csak kifejezetten népi otthonunk kellene, hogy legyen. S a manapság divatos beépített bútorok eleganciáját is kiemeli egy ódon hangulatú öreg népi bútor patinája. Csak próbáld ki!

— *Editke, soha nem gondoltál arra, hogy letelepedj valamelyik országban?*

— Nem. Eltekergek, mert hajt a megismerés szomja, s utána hazamegyek. Én otthon acélozom a lelkemet. Sehol másutt nem szól úgy a templom harangja, mint odahaza. Szentegyházasfaluban mindig történik valami, legyen az egyházi avagy nemzeti ünnep, legyen bár jubileum, lakodalom, temetés, tűzvész, a Templom mezeje állandó axis mundi, mely megtartja a falunépet.

Odahaza van a szülői házunk, édesanyám házikenyere, nagymama meséi s a Temető. Nem enged édesapám sírja. Tamási Áron úgy fogalmazta ezt meg, mintha csak rólam írt volna: „...bilincsbe vert. És én nem tehetek egyebet, hordom ezt az örökös, láthatatlan bilincset, mely önmagában elegendő volna ahhoz, hogy az ember szabad soha ne lehessen. S még úgy a legjobban, ha megadással hordom, s rozsdáit magam takarítom, mert aki lázadva összetöri ezt a kelyhet, szülőföldjét temeti el. Vagyis, a hegyeket egyenlővé teszi a sík földdel, hogy magának zugot sehol ne találhasson”.

— *Édes kis barátném, a magam és a szerkesztőségünk nevében kívánok neked minden szépet és jót! Azt szeretném, ha továbbra is az „esőkabátod lennék”, az, amelyik kint van felakasztva az előszobádban, és mindig kéznél van, ha éppen szükséged van rá. Engem mindig megtalálsz.*

Magyarország a második otthonom Rintaro Akamatsu japán zongoraművész

A Duna Szimfonikus zenekar zenei évadának talán legkülönlegesebb koncertje örvendezteti meg a közönséget 2015. április 2-án a Duna Palotában. Magyarországon először hallható a KAWAI SK-6 legújabb fejlesztésű hangversenyzongorája a Duna Szimfonikus Zenekar koncertjén a kivételes nem-

zetközi karrierrel rendelkező japán zongoraművész, Rintaro Akamatsu professzor közreműködésével. A művészt már csodagyerekként, öt éves korában felfedezte a japán közönség a japán televízióban közvetített élő debütálása alkalmával. Európa és Szentpétervár koncerttermei, valamint a New York-i Carnegie Hall kedvencét eme közelgő koncertjéről, a zenével és Magyarországgal való különleges kapcsolatáról, továbbá jövőbeni terveiről kérdeztük.

— *Ha jól tudom, pályája kezdetén kihívást jelentett a választás a diplomácia és a zongoraművészet között. Mi alapján döntött?*

— A választás nem bizonyult túl nehéz kihívásnak. 2000-ben 21 évesen a Düsseldorfban megrendezett Nemzetközi Clara Schumann zongoraverseny fődíjasa lettem (a zsűritagok közt szerepelt többek között dr. Joachim Kaiser, Martha Argerich és Nelson Freire). Pályám következő állomása ezt követően a Szentpétervárott megtartott koncert lett. Zenei pályám mondhatni automatikusan alakult. A nemzetközi zongoraverseny mérföldkö marad az életemben, hiszen nem azzal a céllal neveztem, hogy zongoraművésszé váljak, hanem épp ellenkezőleg. A fődíj elnyerése egyértelműen kijelölte további művészpályámat.

— *Kiugró zenei képességeire már zsenye korában fény derült, és immáron Európát is meghódította. Megosztana velünk néhány fontosabb mozzanatot az elmúlt éveiből?*

— A már említett düsseldorfi kiugrás után kíváncsisággal vettem bele magam Európa felfedezésébe. Sok országot és régiót barangoltam be hónapokon keresztül, és rengeteget tanultam Európa kultúráiról. Emlékszem, Párizsba karácsony környékén érkeztem, és a város számomra, kívülálló számára mennyire az illúziók és a siker fellegvárának tűnt! Lenyűgözött, és négy és fél éven át az ott elvégzett Zeneművészeti Egyetem alatt sem engedett el. A zenei karrierem építését a továbbiakban a sok nemzetközi, rangos zongoraversenyre való nevezésem jelentette, melyek során 10 díjat nyertem. E komolyzenei koncertek honoráriumai és a művészkoncert-fellépések szerződésai ellenére a párizsi tartózkodások még mindig jelentenek kihívásokat számomra. Tíz országban léptem fel, köztük Magyarországon is, amelyhez különleges és sokrétű szálak fűznek.

— *Mennyi időt tölt gyakorlással?*

— Nagyon „japánosan” fog hangzani, ám igen kevés időm van rá. Nem tudok biztosítani annyi gyakorlást, amennyit korábban, de valahányszor otthon, Tokióban tartózkodom, legalább három órát gyakorlok naponta, hajnalban kezdem. Mivel a zongora a munkaeszközöm, munkám is egyben, így folyamatosan zongorázom.

— *Lelkesedése és szenvedélye a művészetét és munkáját szolgálja. Hogyan sikerül biztosítania és fenntartania az egyensúlyt a magánélete és a munkája közt, tekintve, hogy tanítványai is vannak?*

— E tekintetben szabadúszó előadóművésznek tartom magam. Több egyesület, szervezet keresett meg és ajánlott fel tisztségeket, a kööttségek és korlátok miatt azonban nem fogadtam el ezeket. Több mint 300 tanítványom van.

— *Mely pályatársai (vagy más zeneművészek) munkáját szereti hallgatni és miért? Megosztana velünk néhány, számára inspiráló és szakmailag meghatározó élményt munkája, együttműködései során?*

— Szüleim egy szimfonikus zenekar amatőr vonósai voltak egész életük során, így a komolyzenéhez zseni koromtól némiképp szeretetteljesebb érzések kötöttek, mint a zongorához. Még most is inkább részesítem előnyben a szimfonikus és kamarazenei koncerteket a zongorakoncertekkel szemben, úgy vélem, a zongorajáték a zenekart képviseli. Jelenleg is szeretem olvasni például Gustav Mahler műveinek teljes zenekottáját. Az édesapám lemezrajongó, így magam is magától értetődően a különböző korok és helyek zeneszerzőinek bővületében nőttem fel, ám leginkább Cziffra György és Vladimir Horowitz voltak rám a legnagyobb hatással. A sok zenei előadók tekintetében a magyar karmesterekhez és kamarazenekarokhoz különleges kapcsolat fűz, mert számunkra egyszerre jelenítik meg életpályájukban a klasszikus zene sorsát és történelmét.

Egyébként nem csupán a klasszikus zenét szeretem; szívesen hallgatok jazz és pop zenét, fontos számomra a tradicionális japán előadóművészet és népzene is. Én a klasszikus zenével jegyeztem el magam, a fiatalabb nővérem azonban a tradicionális japán előadó-művészetet választotta. Hálás vagyok, amiért a világ sok táján utazhattam, felléphettem, ahogyan a munkám, hivatásom kínálta lehetőségekért is, melyekben pályám folytatását látom. Mert ahogyan a zene változása folyamatos, úgy mossa mindig át a történetek fejezeteit.

— *Április másodikán a Duna Szimfonikus Zenekarral közreműködve játszik a Duna Palotában (vezényel: Deák András), a gazdag repertoár magyar zeneműveket is tartalmaz. Milyen szempontok segítették a program összeállítását? Mit tudhatunk meg előzőleg erről a különlegesen egyedi zenei eseményről?*

— Ludwig van Beethoven a klasszika és a romantika közti átmenetet, a két zenei korszak kereszteződését jelenti. A No. 1. zongoraversenye (Piano Concerto No.1)

nem csupán felülmúlja a kortárs zeneszerzők kidolgozott, tökéletesített zenei stílusát, hanem egyben drámai kifejeződése és megjelenítése Beethoven sajátosan letisztult stíluselemeinek. E szeretetteljes és fiatalos lendülettel átítatott zenemű megmutatja Beethoven jellemét, mely a hányattatott életútja ellenére sem nélkülözte a hálát és a reményt. A Piano Concerto No. 4. a zeneszerző évtizednyi érésének, művészi eszközei tudatos megválogatásának tanújele: ebben a szonátában a zongora egy álomról mesél. Bár Beethoven felkavaró korszakban élt, életműve hiteles tanúságtétele a vészterhes időkben való túlélésnek. Mint zongoraművész büszke vagyok, amiért e két zongoraművet eljátszhatom.

— *Milyen tervei vannak 2015-re? És mi a jövő útja?*

— Tavaly 2 CD-m jelent meg, egy következő előkészületben van. Japánban sokszor adok koncertet, és szeretnék továbbra is Európa országaiban játszani. Ebben az évben van Bartók Béla halálának 70. évfordulója. Japánban népszerű Bartók zenéje, ugyanakkor nem túl sok japán ismeri az életét és hazáját, Magyarországot. Erdélyt is szeretném meglátogatni a közeljövőben. Szeretném zenémmel kifejezni Magyarország iránti különleges szeretetemet, melyet a feleségem is örökölt az édesapjától. *(A fellépésre elkíséri párja, Dzsunkó is, aki nem más, mint Jamaotó Takaó Japán judoedző, irodalombarát, műfordító leánya, aki már sajnos nem lehet közöttünk, de ezer szállal kötődött Magyarországhoz – a szerk.)*

— *Köszönöm, Maestro az interjú lehetőségét, és hogy megosztotta velünk gondolatait. Végezetül megtudhatjuk, hol követhető nyomon a munkássága?*

— Követhető vagyok a Facebookon. Több mint 300 videofelvétel van rögzítve a YouTube-on, mely évente kb. 100 további felvétellel bővül. Magyarország a második otthonom, ahová nem először, és nem utoljára térek vissza. Remélem, találkozunk hamarosan!

(Köszönöm Ambrus Erika és Edit segítségét az interjú készítésénél.)

Tartalomjegyzék

<i>VERSEK</i>	5
<i>Alkonyodó nyár</i>	6
<i>Öregedés</i>	7
<i>Tűztánc</i>	8
<i>Hallgass meg kérlek</i>	9
<i>A régi ház</i>	10
<i>Majd</i>	11
<i>Talán</i>	12
<i>Dermed</i>	13
<i>Ne</i>	14
<i>Kitakart lélek</i>	15
<i>Fájó szilánkok törmeléke</i>	16
<i>Magány</i>	17
<i>Álom</i>	18
<i>Lelkem</i>	19
<i>Remélek</i>	20
<i>Mi ez</i>	21
<i>Oldódás tört időben</i>	22
<i>Tisztán látni</i>	23
<i>Várakozás</i>	24
<i>Kiáltok</i>	25
<i>Egyedül</i>	26
<i>Álmok</i>	27
<i>Egy őszi nap</i>	28
<i>Ostoros jegenyék</i>	29
<i>Tudom</i>	30
<i>Drága nagyanyó</i>	31
<i>Álmaimban vissza-visszatér</i>	32
<i>Pali bátyám emlékére</i>	33
<i>Elbújtál</i>	34
<i>Istenem</i>	35
<i>Kérdőjel</i>	36
<i>Jaj</i>	37
<i>Halálos kőkeresztek</i>	38
<i>Ilyenkor</i>	39
<i>Kedvesem</i>	40

<i>Önvizsgálat</i>	41
<i>Bogárnyi fénnel</i>	42
<i>Jeges eső</i>	43
<i>Lehetnék</i>	44
<i>Episztola Faludy Györgyhez</i>	45
<i>Jövendölés</i>	46
<i>Flaszteros</i>	47
<i>Túl mindenem</i>	48
<i>Mondd miért?</i>	49
<i>Elmulás</i>	50
<i>Majd ott leszek</i>	51
 <i>MESEVERSEK</i>	 52
 <i>Kutyamese</i>	 53
<i>Erdei vigadalom</i>	54
<i>Borka boszorka</i>	55
<i>Barna medve meg a méhek</i>	56
<i>Gombamese</i>	58
 <i>PRÓZA ÍRÁSOK</i>	 59
 <i>Megcsonkolt élet</i>	 60
<i>Barátság határok nélkül</i>	67
<i>Vászonra festett történelem</i>	73
 <i>INTERJÚK</i>	 75
 <i>dr. Bereznai Zsuzsanna</i>	 76
<i>dr. Kődöböcz Gábor</i>	86
<i>Ambrus Edit</i>	96
<i>Rintaro Akamatsu</i>	102

*Írok,
mert írnom kell.
Szívem ilyenkor bolondul ver,
s benne a dal parázsként énekel.*